

*Zpravodaj
města Štramberka*

2/2005

O B S A H

<i>Vojtěch Petráš</i> Štramberk — Kostelík sv. Kateřiny, perokresba, 1967	titulní strana obálky
<i>Autor neznámý</i>	
„Fotografie bratří Ostraváků ve Štramberku (Old Skauti a II. oddíl). Obdrželi jsme 26. 12. 1921“. (Z Kroniky Svazu skautů R.C.S. Štramberk, 1, oddíl)	2. strana obálky
<i>Věra Michnová</i>	
Zprávy z radnice	4
Jak jsme společensky a kulturně prožili druhé čtvrtletí 2005	5
Dny klasické kytary — X. ročník	6
<i>Josef Marek</i>	
VIII. Štramberská divadelní přehlídka	8
<i>Bohuslav Kresta</i>	
Co nám napověděla kamenná nádoba	9
<i>Věra Horáková</i>	
Štařenka	10
<i>Tomáš Žerdík</i>	
Kronika Tomáše Žerdíka ze Štramberka 1790—1873 (soukromá sbírka, přepis Mgr. Zd. Genserková), část III., s. 1—2 B; 59—64 B	12
<i>Martin Bár</i>	
Kronika Martina Bára ze Štramberka 1701—1863 (SOkA Nový Jičín), část III.	14
<i>PhDr. Anna Hřčková</i>	
Světky a světky v lidové kultuře, část. III.	16
<i>PhDr. Jaroslava Grobcová</i>	
Štramberk	18
Mariáskála ve Štramberku	18
<i>Bohumil Kresta</i>	
Vymítání „zlého ducha“ ve Štramberku, kresba Vojtěch Petráš	19
<i>K. J. Maška</i>	
Pravěké nálezy ve Štramberku, část. VIII, kresba V. Petráš	20
<i>Vojtěch Petráš</i>	
Vzpomínky, část IX.	22
<i>Zdeněk Bár</i>	
Z Kroniky Svazu skautů R.Č.S. Štramberk, 1. oddíl	23
<i>Václav Kmínek</i>	
Vzpomínka na setkání v červenci 1981	25
<i>Zdeněk Burian</i>	
Dvě vzpomínky na osmatřicátý rok	26
<i>Josef Adamec</i>	
Štramberk a německá okupace, část I.	27
<i>Josef Adamec</i>	
O štramberském koupališti	29—31
<i>Autor neznámý</i>	
Štramberk před r. 1925, dobová pohlednice	4. strana obálky

ZPRAVODAJ MĚSTA ŠTRAMBERKA č. 2/2005

Zodpovědný redaktor: Aleš Durčák. **Redakční rada:** Karel Hřček, PhDr. Anna Hřčková, Bohumil Kresta, Josef Marek, Věra Michnová, Mgr. Jana Milichová a Vojtěch Petráš. **Jazykové korektury:** Aleš Durčák. Copyright si podržují autoři, kteří rovněž ručí za věcnou správnost jednotlivých příspěvků. Redakce si vymezuje právo stylistických úprav a krácení textu. Nevyžádané materiály zůstávají součástí archivu ZMŠ. Adresa redakce: Muzeum Zdeňka Buriana, Náměstí 456, 742 66 Štramberk, tel.: 556 852 240, e-mail: mzb@stramberk.cz. **Vydává:** Městský úřad Štramberk (tisk povolen rozhodnutím č.j. 1217/94-RR-408 referátu regionálního rozvoje Okresního úřadu v Novém Jičíně dne 3. 11. 1994). Vychází: 4× ročně. **Výroba:** Tiskárna a nakladatelství *Beatrix*, Dobrá. Červen 2005.

Zprávy z radnice

Věra Michnová

Jarní období vždy zavání touhou něco uklízet, budovat, konat. Po zimě jsme všichni připraveni vyrazit něco vykonávat, nebo vytvářet. Nejinak je tomu i na radnici a úřadě. Hned na dubnovém zasedání rady byl projednán plán stavebních akcí, návrh rozpočtu na rok 2005, hospodaření za rok 2004 a na následujícím zastupitelstvu byly tyto návrhy schváleny. Bylo vyhlášeno výběrové řízení na nájemce areálu koupaliště na Libotíně a v dvoukoleovém výběrovém řízení byl vybrán štramberský podnikatel Robert Švarc.

V rámci oslav Dne Země město uspořádalo veřejnou akci „Uklidíme Štramberk“, která se kupodivu setkala s docela příznivou odezvou. Lidé nezůstali lhostejní a to je opravdu důležitá skutečnost.

Letošní zima připravila nelehké chvíle našim pracovníkům Technické správy. Vždyť sněhu jsme měli plně ulice, uličky, dvory i vjezdy. Na letošní zimní údržbu bylo vydáno skoro 180 tis. Kč. A jen skončila zimní údržba, hned naskočila jarní a s ní příprava na turistickou sezonu. Technické vybavení pořád není v tak dobrém stavu, jak by si určitě pracovníci přáli, ale nakonec byl schválen nákup nového nákladního vozidla pro TS Multicar M 26 Profiline.

Zastupitelé města se rozhodli, že budou pokračovat v odprodeji bytů. Byla vytvořena pravidla pro prodej bytů, domů a nebytových prostorů.

Město pokračuje v programu regenerace památek. Město bude pokračovat v opravě ZŠ a v letošním roce to bude zateplení a výměna oken ve spojovacím krčku mezi ZŠ a tělocvičnou, oprava střechy na ZŠ a částečné úpravy suterénu tělocvičny.

Bývalou Oční léčebnu se zatím nepodařilo prodat. Zájem projevila nezisková o.p.s. Reditus Ostrava, ale nesplnila ani jednu ze tří podmínek k uzavření kupní smlouvy. Zastupitelstvo povolilo prodloužení termínu do 30. června 2005, ale situace se nijak nezměnila. Proto se zastupitelé rozhodli již nepokračovat v jednáních s ředitelkou této firmy pro její neserióznost a objekt nabídnout přes firmu Same Mitura, což je sdružení podnikatelů zabývajících se prodejem nemovitostí, k prodeji.

Byla provedena rekonstrukce přejezdu železniční vlečky Kotouč Štramberk na Kozině.

V rámci podpory zdravého a čistého životního prostředí v našem městě i okolí byla zřízena sběrná místa zpětného odběru baterií a to v ZŠ na Zauličí a přímo v budově Městského úřadu ve Štramberku.

Na posledním zastupitelstvu byla mimo jiné projednávána petice občanů města Štramberka, především žijících na Náměstí a v přilehlých místech, týkající se hluku a dopravní závěry Náměstí při některých akcích pořádaných firmou Šmíra–print, s.r.o. Ostrava. Nejvíce rozrušení způsobila akce 1. května 2005 I. Štramberské Bicibici, kdy celé odpoledne zněly bubny a v podvečer rocková metalová hudba. Zastupitelé konstatovali, že tento druh zábavy a těžké hudby se na Náměstí nehodí. Jednatel firmy Šmíra–print, s.r.o. Ostrava Ing. Pavel Šmíra se obrátil osobním dopisem uveřejněným ve Štramberských novinkách k občanům, kde se za tuto akci omluvil a konstatoval, že nechce z Náměstí udělat ani novou Stodolní ulici nebo nedělní cirkus a přislíbil, že takovéto akce se už nikdy na Náměstí nebudou konat. Došlo i k personálním změnám v této firmě a o kulturní akce se bude starat někdo jiný.

Blíží se čas dovolených, tak si užijete léta plnými doušky a nenechte si ničím hezké chvíle volna pokazit.

Jak jsme společensky a kulturně prožili druhé čtvrtletí roku 2005

Věra Michnová

Dubnové události zahájil provozovatel hradu Technoprojekt, a.s. Ostrava akcí Otevření hradu Štramberka dne 2. dubna 2005 a mohli jste se na hradě setkat s markrabětem moravským Janem Jindřichem a jeho doprovodem.

16. dubna byly dvě akce, jednak 25. ročník silničního běhu Štramberská desítka, který pravidelně pořádá ZO OS KOVO Kotouč Štramberk a jednak akce ostravské firmy Šmíra-print, s.r.o. 1. Štramberský hrnec — rekordní český hrnec plný zelňačky s doprovodným programem.

23. dubna se konal už 12. ročník šermířských slavností s dobovým jarmarkem. Tato akce má své příznivce. Vystoupily různé skupiny historického a scénického šermu, hudební a taneční skupiny a také byly připraveny soutěže pro děti i dospělé.

29. dubna členové divadla Pod věží sehráli v Kulturním domě na Náměstí odložené představení Pilátova žena.

30. dubna byla v Kulturním domě přednáška o zdraví — „Dobré zprávy — prudký nárůst cukrovky můžeme sami zastavit“. Tuto přednášku pro veřejnost zajistila Společnost Život a zdraví.

1. května, jako konečně každoročně, zahájil DDM Štramberk ve spolupráci s komisí mládeže, sportu, využití volného času a školské květen soutěží pro všechny „Fit rodina“. V odpoledních hodinách na Náměstí proběhla velmi kontroverzní akce I. Štramberské Bicibici pořádané firmou Šmíra-print, s.r.o. Ostrava. Po této akci si stěžovali občané Náměstí na nadměrný hluk.

4. května město uspořádalo slavnostní průvod k pomníku padlých jako vzpomínku na 60. výročí ukončení války a osvobození města Štramberka. Byli připomenuti všichni, kteří položili své životy při obraně vlasti i města. Slavnostní projevy přednesli starosta města Ing. Jan Socha a Josef Adamec, hudební doprovod Sdružení hudebníků dechového orchestru města Štramberka pod taktovkou Aloise Cigána.

Ve dnech 7. — 8. května v Klubu seniorů na Horní Baště byla pro veřejnost výstava fotografií a ručních prací s názvem Dříve a dnes.

Na 8. května připadla tradiční štramberská pouť, ale byla hrozná zima, tak utíkali prodejci i návštěvníci.

Ve dnech 13. — 15. května probíhal jubilejní 10. mezinárodní hudební kytarový festival Dny klasické kytary s koncerty, přednáškami a mistrovskými kurzy.

21. května se mohli zájemci pobavit na Letním večeru na fotbalovém hřišti, který uspořádali nájemci restaurace Na hřišti.

Ve dnech 21. — 22. května byl otevřen ve Štramberku pivovar. Tuto akci uspořádala firma Šmíra-print, s.r.o. Ostrava, tuto akci doprovázel bohatý program a vystoupila např. hudební skupina Buty.

26. května se rozezněl Kulturní dům tóny různých hudebních nástrojů, neboť ZUŠ Zdeňka Buriana zde měla svůj Žakovský koncert.

Červen vždy zahajuje svátek dětí a ten jsme letos opravdu oslavili důstojně a na mnoha místech. 3. června v dopoledních hodinách město Štramberk připravilo pro děti ze ZŠ dvě divadelní představení pro žáky I. stupně Králiky z klobouku a Moliérova Lakomce pro II. stupeň. Zahrát k nám přijeli herci divadla Genus z Brna. V odpoledních hodinách v Národním sadu DDM Štramberk ve spolupráci s komisí mládeže, sportu, využití volného času a školské připravili Dětský den plný soutěží a překvapení.

Od pátku 3. června si mohli děti zajít vhodit přání do kouzelné truhly na hradě Štramberku a 4. června pak byl připraven program pro děti. Akci připravila firma Technoprojekt, a.s. Ostrava.

4. června byly opět další akce určené k oslavám svátku dětí, a to Dětský den na koupališti na Libotíně, který připravili manželé Švarcovi a na Náměstí akce firmy Šmíra–print, s.r.o. Ostrava I. Štramberský fotbalák, kde byl připraven program i atrakce pro děti.

A aby toho nebylo všeho dost, ještě přijely do našeho města moto a auto veteráni, proje-li Náměstím a opravdu bylo co obdivovat. Byla to akce pořádaná přáteli historických vozidel a jednalo se o orientační jízdu Děrné–Štramberk–Děrné.

18. června v amfiteátru bylo tradiční Nokturno pořádané Sdružením hudebníků dechového orchestru města Štramberka, kde spoluúčinkovaly sestry z misie Živá voda. Výtěžek byl věnován právě této misii.

19. června v kostele sv. Jana Nepomuckého byl varhanní koncert. Na varhany hrál Miloslav Šimek, pastorační asistent a ředitel chrámové hudby v Praze Modřanech a zpěv Jakub Klos, sólista chlapeckého sboru Pueri Cantate.

23. června proběhla slavnost v botanické zahradě ve Štramberku, kde byl pozhěnná obraz sv. Jana Křtitele, patrona kamenářů, dílo Vojtěcha Petráše, Msgr. Františkem Václavem Lobkowitzem, biskupem Ostravsko–opavské diecéze, asistoval mu pan farář František Janotka. Jedná se o obraz, který byl kdysi v kapliče na Kotouči a když musela kaplička v 60. letech ustoupit těžbě, obraz byl uložen a nyní znovu vystaven. Tuto akci připravil majitel botanické zahrady Petr Pavlík, sponzorem této akce byl Kotouč Štramberk, spol. s r.o.

Ve dnech 24. — 26. června 2005 jsme oslavili 3. ročník Dnů města Štramberka. V pátek 24. června se konal koncert Dechové harmonie studentů Janáčkovy konzervatoře z Ostravy pod vedením profesora Karla Brii. Představili se i jeho žáci — mladí dirigenti Lucie Mozná, Petr Lichnovský a další.

V sobotu od 10 hodin jako tradiční doplněk Dnů města byl běh do schodů, který spolupřádala komise mládeže, sportu, využití volného času a školská ve spolupráci s Technoprojektem, a.s. Ostrava. Běhu se zúčastnilo celkem 51 běžců. Od 13 hodin do 17 hodin probíhala v Kulturním domě soutěž o nejlepší Štramberské ucho, kterého se zúčastnilo 12 soutěžících a hlasovalo celkem 160 lidí. Od 14 hodin na Náměstí návštěvníci sledovali pokus o český rekord — upečení největšího ucha — I. Štramberské veleucho, který pořádala firma Šmíra–print, s.r.o. Ostrava. Upěct největší ucho se pokoušel pan Karel Hezký, ale nepodařilo se zachovat tvar, takže rekord nebyl uznán agenturou Dobrý den z Pelhřimova. Pan Hezký se o to znovu pokusí příští rok. V podvečer zahráli členové dětského souboru hru Oldřiška a pořouchlíci a večer byl koncert hudební skupiny Radeq v Kulturním domě.

V neděli ve 14 hodin vyšel průvod z Náměstí. V čele byly mažoretky z Kopřivnice a do kroku jim hrálo Sdružení hudebníků dechového orchestru města Štramberka. V odpoledním bloku vystoupily děti z MŠ Bařiny, tanečnice z DDM Štramberk, byly vyhlášeny výsledky soutěže o nejlepší Štramberské ucho a výsledky běhu do schodů, děti z dětského divadelního souboru a žonglérská skupina z Ostravy. Na závěr byl připraven koncert dechovky Javořinka z Lichnova, ale začalo pršet, tak jsme museli Dny města ukončit předčasně.

V sobotu 25. června byl zahájen Týden se Zdeňkem Burianem v rodném kraji. Na tuto akci spojili své síly zástupci Muzea Novojičinska, měst Štramberka a Kopřivnice a připravili důstojné oslavy 100. výročí narození geniálního malíře a ilustrátora Zdeňka Buriana. V týdnu od 26. června do 2. července byly připraveny různé společné akce všech tří měst. Vrcholem byla odborná konference 1. července o životě a díle Zdeňka Buriana ve Štramberku.

Dny klasické kytary ve Štramberku — jubilejní X. ročník

Věra Michnová

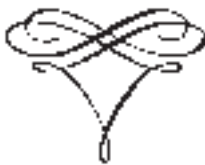
Tento mezinárodní kytarový festival s koncerty, přednáškami a mistrovskými kurzy si dobývá svět a má své příznivce a každoroční zájemce, jen štramberská veřejnost zůstává chladná. Nevím, jak je to možné, že přímo na stříbrné míse se nám nabízí kultura vysoké kvality a špičkové úrovně v našem městě a na koncertech neuvíдите skoro žádného Štramberáka, přestože hudebníků je tu dost a dost. Je to obrovská škoda minout tuto příležitost setkat se s virtuózy hry na klasickou kytaru. Lacině zábavy a pseudokultury je kolem nás na každém kroku dost a dost, ale k setkání s opravdovým uměním dochází zřídka-kdy. Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Vladislavu Petráškovi, který tento festival založil a stará se nezištně o zdárný průběh celého tří denního maratónu, kromě toho hraje, vyučuje hru na kytaru, skládá a přednáší.

Ten letošní jubilejní X. ročník byl zaměřen na kytarové flamenco a hudbu J. S. Bacha a J. Duarteho.

Celkem proběhlo 7 přednášek a kurzů, kde byli účastníci seznámeni s výrobou mistrovských kytar (Josef Kubla, Petr Matoušek a Jiří Mázl — výrobci kytar) a s flamencem. Veřejných koncertů bylo celkem pět. Dva účastnické, kde vystoupili kromě účastníků i jejich hosté, a dále tři koncerty, kde jsme měli možnost si vyslechnout členy dětského pěveckého souboru Mibidizo z Valašského Meziříčí, Petráškovo kytarové duo, významného českého jazzmana Milana Kašubu, Miladu Karez na akustickou kytaru, manželé Dagmar a Jozefa Zsapkovi ze Slovenska (příčná flétna a kytara) a konečně Petra Víta v kytarovém flamencu. Manželé Zsapkovi procestovali snad celý svět. Mnoho světových skladatelů se inspirovalo jejich hrou v duu a vznikly řady vynikajících skladeb. Podle odborníků patří ke světové interpretační špičce. Paní Dagmar nahrála 7 CD a v současnosti působí jako profesorka na Konzervatoři v Bratislavě. Její manžel je uznávaným pedagogem, profesorem na Vysoké škole múzických umění v Bratislavě a na Univerzitě v Aveiru v Portugalsku.

Petr Vít, Čech, který žije ve Španělsku. V roce 1994 obdržel stipendium španělského ministerstva zahraničí, které mu umožnilo studovat flamencovou kytaru a historii flamenca v Andalusii. Byl profesorem na několika hudebních institucích např. v Brně, v Kolumbii a v současné době je pedagogem na Escuela Experiental de Música v Granadě.

Co říci na závěr, snad jen to, že bych si moc přála, aby si lidé, hlavně ti mladí, našli cestu ke kvalitě.

VIII. Štramberská divadelní přehlídka

Josef Marek

Letošní amatérská divadelní přehlídka patřila k těm nejvydařenějším. Pořadatelem byl opět divadelní soubor Kotouč. Všechny vybrané soubory se představily konverzačními inscenacemi lehkého komediálního žánru, které dokázaly navodit uvolněnou atmosféru. Úvodního slova před každým představením se opět ujala paní Věra Halamíková, vtipně a nekonvenčně před začátkem první inscenace promluvil starosta města ing. Jan Socha.

Jako první se v pátek 4. března na divadelních prknech představil soubor CHAOS z Valašské Bystřice rozpustilou inscenací anglického autora „Rodina je základ státu“. Ačkoliv se říká, že anglický humor je údajně suchý, tato veselohra působila jako svěží sprcha vtipů a vršičích se zápletek. Samotnou inscenací se dobře bavili přítomní diváci, ale také herci na jevišti.

Druhým účastníkem přehlídky byl soubor ŠAMU ze Štítiny. Ten se v pátek 11. března uvedl hrou francouzského dramatika Francise Vebera „Blbec k večeři“. Opět vtipná komediální hra, která však oproti minulému týdnu měla vážnější podtext. Hra zavedla diváka mezi skupinu přátel, kteří mají zvláštního koníčka: zvou si na večeři vytipované jedince a pak se baví na jejich účet. A právě zde měl divák také možnost zamyslet se nad charaktery jednotlivých postav. Oproti minulému představení byla reakce štramberských diváků trochu rezervovaná.

Dne 18. března se představil našemu divadelnímu obecenstvu opět skvělý soubor VICENA z Ústí nad Orlicí. Sehrál hořkou komedii Ireny Douskové o časech nedávno minulých „Hrdý Budžes“. Obdivuhodný herecký výkon zde podala Helena Lochmanová v roli Helenky, žákyně 2. a 3. třídy ZŠ v Ničíně. Za mimořádný herecký výkon získala jednu z hlavních cen. Všichni diváci se opravdu skvěle bavili, mně však občas přejel mráz po zádech při vzpomínkách nad omezeností bývalého totalitního režimu.

Čtvrtou inscenací jsme se již přenesli do měsíce dubna. Divákům se představil opět známý soubor TYL z Drahotuší. Jeho divadelní hra „Chvilková slabost“ od Donalda Churchilla byla sondáž do manželského svazku — psychologie manželství. Avšak inscenace v provedení tří herců tak trochu zůstala ve stínu tří předcházejících představení.

Po velikonocní přestávce přehlídka pokračovala posledním pátým představením v podání místního divadelního souboru KOTOUČ. Autorem byl opět francouzský dramatik Georges Feydeau, mistr francouzské frašky z přelomu 19. a 20. století. Jeho hra „Brouk v hlavě“, patří mezi nejslavnější a nejhranější autorovy situační frašky. V krátkosti řečeno — hra o nevěře věrných. Poměrně delší doba nácivku přinesla nakonec své ovace. Skvěle pobavila přítomné publikum a rovněž získala cenu za nejlepší inscenaci přehlídky.

Závěrečný večer v neděli 10. dubna v 19. hod. měl být slavnostní tečkou za pěti vydařenými pátečními večery a zároveň byly uděleny ceny nejlepším jednotlivcům a souborům. Na pozvání organizátorů přehlídky přijel diváky opět po roce pobavit pražský kabaret „Srdce a kámen“, vedený scenaristou, hercem a dramaturgem Václavem Glazarem, se zpěvačkou Vilmou Mayerovou, mimem Jaroslavem Čejkou a travesti show; omluvil se režisér Zdeňka Troška. Ještě před vystoupením kabaretu se malou ukázkou z nacvičované pohádky představil dětský divadelní soubor divadla Pod věží. Pak nastal kolaps. Při plném zatížení reflektorového parku došlo k jeho výpadku a následný program kabaretu i závěrečné vyhodnocení přehlídky proběhlo jen při nouzovém osvětlení.

Na závěr výsledky hodnocení divácké soutěže:

Nejlepší inscenace:

„Brouk v hlavě“ — DS KOTOUČ Štramberk

Nejlepší ženský herecký výkon:

Helena Lochmanová za roli Helenky — DS Ústí n. Orlicí

Nejlepší mužský herecký výkon:

MUDr. Jaromír Veith za roli lékaře — DS CHAOS Valašská Bystřice

Nejlepší amatérská režie:

Mgr. Pavla Jurková — DS KOTOUČ Štramberk

Nejlepší amatérská scéna:

Josef Hrček — DS KOTOUČ Štramberk

Hodnocení kuličkami:

„Rodina je základ státu“ — DS CHAOS Valašská Bystřice

Co nám napověděla kamenná nádoba

Bohumil Kresta

V polovině 70. let minulého století nechal tehdejší duch. správce přemístit kamennou nádobu uloženou pod schodištěm ve „staré věži“ do hlinového podloží před farní budovou, aby sloužila pro výsadbu okrasných květin. Pro tento účel posloužila pouze jeden rok a pak až do roku 2004 byla obrostlá plevelem. Po dohodě s p. Aug. Hyklem a za pomoci jeho přátel byla kamenná nádoba přemístěna na kamennou podezdívku nedaleko „staré věže“. Už dříve bylo jasné, že se jedná o křtitelnicu z bývalého hradního kostela sv. Bartoloměje. A jaké tajemství nám tato křtitelnice může poodhalit? Je v ní skryta nejen historie zdejšího náboženského života, ale také hradu, kostela, města i s přínaležejícími vesnicemi a jiné zajímavosti.

Při pohledu na křtitelnicu spatříme blízko jejího dna šikmo vysekaný otvor. Po konzultaci s odborníkem na sakrální umění se mi dostalo vysvětlení, že v křtitelnici se musela občas měnit voda a také křtitelnice čistit. Proto je tam otvor.

Ve Štamberku je prokázáno osídlení ve všech etapách od neolitu, přes dobu hradištní až do dnešních dnů. Zviditelněním moci vládnoucích vrstev se staly kamenné hrady budované od 13. století. Základními články těchto hradů jsou v jejich čele, nejvíce ohroženém místě, staveny štíhlé, obvykle válcové věže zvané bergfrity (Poslední útočiště). Tyto věže byly přístupné pouze z prvního patra hradního paláce vybudovaného v nejlépe chráněné části hradu ukrytého za věží, se kterou je spojen padacím můstkem pro rychlý přesun v případě napadení. Na prostornějších hradních nádvořích byly budovány samostatné kaple, které byly současně místním kostelem. Pro nedostatek místa na nádvoří budovaly se hradní kostely před hradbami v blízkosti hradu na přístupném a chráněném místě; např. ve Štamberku.

Založení štamberského hradu se klade do 13. století. Historik Řehoř Volný uvádí, že našel řádu templářů, což je v souladu s historií jako Tom. Pěšinou i Fr. Jos. Schwoyem. Byl také jedním z hradů střežících obchodní trasu — tzv. jantarovou cestu.

Templáři přišli do našich zemí za vlády Václava I. Václav Hájek z Libočan uvádí rok 1232. Ve kterém roce byl štamberský hrad vystavěn se přesně neví, ale víme, že se dá přiřadit k bergfritovým hradům ze 13. století. Štamberk jako osada se v této starší době rozkládal jen na rozměrnějších prostranstvích, které pak vytvářelo podhradí — dnešní náměstí. Obyvatelé se pravděpodobně skládali ze řemeslníků a obchodníků. Některá řemesla byla nezbytná nejen pro obyvatele okolních vesnic, ale také pro posádku hradu.

Hradní kostel, zasvěcený sv. Bartoloměji, sloužil jak hradní posádce, tak zdejším obyvatelům i věřícím z okolních vesnic přínaležejících k hradu, kde plnili svoji nedělní povinnost. Kostel byl původně bez věže. Ta byla ke kostelu přistavena současně s hradbami města, do nichž byla včleněna (markrabě Jan Jindřich Lucemburský). Dokazuje to půdorysný náčrt z roku 1919. Odklon osy věže od osy kostela je asi 36 stupňů západním směrem.

Roku 1312 byl zrušen řád templářů a hrad i celé panství připadlo zeměpánu. Rozsáhlost tehdejšího zdejšího panství a počet osad patřících do štamberské farnosti není známa. V přepisu listinného dokladu panství Hückeswagenů před rokem 1258 je celá oblast kolem Štamberka směrem JZ označena „držitel neznámý“. Zřejmě se v té době jednalo o majetek panovníka, který ho pak mohl postoupit řádu templářů.

Osad příslušejících ke zdejšímu hradu bylo jistě podle již zmíněného územního plánu poměrně dost. Všechny tyto osady tvořily farnost při hradeckém kostele. Jak se dočítáme v historii, pustil Lacek I. z Kravař odumřt Štamberku a 16 dědinám k němu přínaležejícím. Z toho lze usoudit, že farnost nebyla malá.

Vzhledem k malému vnitřnímu prostoru hradeckého kostela a jeho sešlosti vybudovali ještě v roce 1722 na náměstí nový kostel, který byl několikanásobně větší, ovšem bez věže. Starý kostel byl zbourán v roce 1782. Ponechána byla pouze věž se dvěma zvony a malým zvonkem pod vrcholem věže, zdejším lidem zvaný „umíráček“, kterým se dosud ohlašuje úmrtí zdejších občanů. Poprvé se tyto zvony připomínají v inventáři v roce 1673. Proto se věž říká zvonice. Památku na tento název připomíná cestička odbočující z ulice Horní Bašty kolem válcové budovy („kulatiny“), neboli bašty podle které nese název ulice, směrem vpravo nahoru k několika domkům, kde se říká „pod zvonice“. Oba zvony byly ve 30. l. m. s. z věže sundané. Menší zvon byl v roce 1933 přiřazen k novým čtyřem zvonům ve zdejším kostele a větší zvon byl později darován novému filiálnímu kostele v Závěšicích.

Stařenka

(črta ze života)

Věra Horáková

Moje nejoblíbenější spisovatelka, paní Božena Němcová, vydala před 150 léty své vrcholné dílo, svou knížku, která se pro nás Čechy stala zároveň knížkou nejčtenější a nejmilejší. Její babička zde představuje ideál moudrosti a životní venkovské harmonie. Dílo vyznívá jako zpověď a útek od starostí, nemoci spisovatelky a všech životních strastí, do světa krásy a dětství.

„Kdybych štětcem mistrně vládnout znala, oslavila bych tě, milá babičko, Jinak, ale nástin tento, pérem kreslený — nevím, nevím, jak se komu zalíbí!“. Tato nejkrásnější věta knihy se stala pobídkou k napsání této črty a já prosím vás — čtenáře — o laskavé přijetí.

Snad každý člověk se rád a s láskou vrací ve svých vzpomínkách k lidem, které miloval. Jsou to vzpomínky léčivé, duše se v nás uklidní a dostává se do roviny ticha a pokoje. Mezi vzpomínky, které k sobě ráda přivolávám, při kterých se ve mně uhostí pokoj a krása, patří vzpomínky na moji stařenku, paní Annu Žerdíkovou.

Narodila se ve Štamberku v roce 1892 v rodině prostých a obyčejných lidí. Její otec patřil mezi dělníky, dobývající si svůj chléb vezdejší v lomu na Kotouči, jak se správně říká ve Štamberku — jako „kamenář“. Matka se starala o čtyři děti, domek a políčko. Rodina žila spokojeně běžným životem.

Moje stařenka ale pro mne byla neobyčejným člověkem. Vyšší postavy, vždy štíhlá, hustých, hnědých vlasů, které nikdy nezbělely. Chodila prostě, čistě oblečená, v barchetových halenách a teplé sukni v zimě, v létě v pracích šatech, na kterých nikdy nechyběla zástěra, jak ona říkala „kasanka“. V zimě přes teplé oblečení nosovala tmavý, károvaný „vlňák“. Bylo to oblečení praktické pro každý den.

Uvádím zde popis prosté ženy, žijící svůj skromný život, jako mnoho jiných. Co ale bylo na mé stařence to nejkrásnější, byla její tvář a povaha. Tvář člověka vnitřně krásného a bohatého. Její stále se usmívající oči, které se zmenšily do úzkých šterbinek s množstvím drobných vrásek okolo. Tvář prosté ženy vnitřně vyrovnané, která ve své skromnosti dokázala být velkou a silnou osobností. Bohatá byla svou láskou k nám, kteří jsme žili s ní a vedle ní.

Kolik to bylo krajíců chleba, dobrých buchet a jiných dobrot, které měla vždy po ruce. Nepamatuji se, že by někdy projevila vůči svým dětem nebo vnoučatům sebemenší nelibost. Široká, otevřená náruč nás k sobě tiskla a nebylo nic krásnějšího, než se vyzpovídat ze svých těžkostí.

Její zásluha a pracovitost dokázala, že spolu s dědou postavili větší dům, kde potom žila s rodinami svých šesti dětí. Pěkný vztah měla k práci na poli. Ráno časně vycházela s krajíčkem chleba v kapse, s plechovou zalévací konví, kde nesla vodu na nejmenší sazenice, pod paží nezbytnou trávnicí. Když se vracela před polednem domů, v tváři opálená, unavená, ale stále se usmívající. V trávnicí na zádech již nesla vykopané brambory k obědu, zeleninu a nahoře náklad ručně srpem nažaté trávy. Žádný odpočinek — uvařila oběd a věnovala se další práci.

Měla ráda svoje zvířátka. Když se některé ze zvířat zabýjelo, nesměli jsme my děti být u toho. To proto, abychom je nelitovali. Zvíře prý pak nemohlo umřít.

II.

Ačkoliv moje stařenka byla obyčejná žena, která měla jen základní vzdělání, neznala cestování ani jiných výdobytků tehdejší doby, byla ženou moudrou a vždy vlídnou jak k nám nejbližším, tak i ke svému vzdálenějšímu okolí. Udržovala dobrý vztah ke svým známým, sousedům i cizím lidem.

Pamatuji se na příhodu, kdy po válce obcházely domy slovenské ženy — vyšíváčky, se svým dílem. Ubrusy, vyšívání přehozy, záclony a jiné krásné věci, na kterých bylo vidět trpělivou a zručnou práci. Když jejich výrobky nebyly zrovna doma zapotřebí, vždy od nich nakoupila a dovedla práci ocenit. Sama měla k ručním pracem pěkný vztah. Byla to ona, která mě naučila, jak se háčkuje, jak se vyšívá zoubek, všechny druhy stehů, to vše znám od ní.

Kolik mezi námi zůstalo nevyřešených a nezodpovězených otázek. Jak ráda bych se dnes dověděla více o jejím životě. Dětství — to krásné období, prožíváme bohužel jen jednou a jen omezenou dobu se můžeme stýkat s těmi nejdražšími. Pak odchází a sami se stáváme dospělými.

Krásným ročním obdobím byl u nás prožitý „Advent“. Doba tajemná, doba krátkých dní, kdy slunce je vidět jen zřídka. Celá příroda je v napjatém očekávání čehosi krásného.

Doba velkých tajností, horečných příprav, mrazivých rán a dlouhých večerů.

Ráda chodívala na „roráty“ do svého kostelíčka. Večer jsem ji vždy prosívala, aby mě ráno přišla vzbudit, že půjdu s ní. Když mne ale ráno jemně budívala, zvítězila moje pohodlnost a já se ráda více zabořila do teplých peřin.

Sílu a odvahu k životu čerpala stařenka od svého Boha. Vychována v tomto duchu a posilována jeho vlivem, předávala toto bohatství nám okolo ní. Hluboce věřící, aniž by nás k něčemu nutila, nevědouc sama, usměřňovala náš život dobrým příkladem. „Chval Boha, jak moha“. Tento staročesky znějící přechodník byl jejím životním mottem. Toho se držela až do konce svého života.

Při svých ručních pracích si nechávala ráda předčítat z různých knížek. Přečetlo se u nás Sibylyno prorocství, Jiráskovy romány, staré kalendáře, ale i pohádky. Chodívala jsem ráda poslouchat a láska ke knížce mne nikdy neopustila. Nejoblíbenější knížkou ale stejně bylo sedm dílů „Káji Mařka“. Seděla jsem jako pěna a nikdy se mi od knížky nechtělo. Těch nekonečných sedm dílů jsem pak pročetla několikrát za sebou a v těžkých chvílích se k nim vracím dodnes a cítím, jak stařenka čte se mnou.

Stařenka vychovala celkem 6 dětí, z toho pět dcer. A byla to starost, aby každé z nich pořídila peřiny. Peří se dralo každou zimu. Po Vánocích začala sezóna „škubaček“. Denně se po obědě zasedlo, na stůl se vysypal kopec peří, na klín krabice od bot a „škubalo“ se do pozdních hodin. S nezbytnou svačinou bylo spojeno množství povídek, pohádek, pověr, strašidelných příběhů, ale i písniček. Když chodívala stařenka drát peří do okolních domů, chodívala jsem, jakožto její nejstarší vnučka, ráda s ní. Dodnes cítím, jak krásný a vřelý vztah mezi námi vždy byl.

Do stařenčiny kuchyně se soustřeďovala většina dění v naší rodině. Tam se živě debatovalo a stařenka byla nejmenovaným poradcem svým dětem. Milým, klidným a přirozeným přístupem udržovala přátelské vztahy.

Kuchyně však byla zároveň pracovištěm, kde se vařilo, stolovalo a přijímaly se návštěvy. Jednou ze zajímavostí mého dětství, bylo pečení chleba. Uprostřed místnosti stála dřevěná díže, ve které kynul „boží dar“. Ráno, když byl dům ještě nevytopený, u stařenka v kuchyni bylo už teplo. Na víku díže ležela teplá pokrývka, na kterou nás stařenka dokola posadila. Seděla nás tam řádka, nožky spuštěné dolů, čekali jsme na snídani. Když si vzpomínám na ty milé střípky z mého dětství, prožívám pocit beznadějně krásný.

Stařenka od nás odešla tiše, tak jak žila. Celý její život byla služba Bohu, svým nejbližším a ostatním bližním. Služba tichá a pokorná s převládající lidskostí.

Člověk ve svých vzpomínkách na své drahé, si je často přikrašluje a vzpomíná jen na to nejlepší. I přesto lze o mé stařence říci, že to byl „boží člověk“.

Kronika Tomáše Žerdíka ze Štramberka 1790—1873

část III.

(soukromá sbírka, přepis Mgr. Zdeňka Genserková, jazykově neupraveno)

s. 1—2 B Řeč starosty, když se přijde pro ženicha aneb nevěstu

Vinšuju vám předně Milost Boží atd.

Pěkně prosym, abyste mi dovolili některé slovo promluvit a předstoupit na žádost pana ženicha, však nic jinšího než toliko to, že tento poctivy N.N. umínil sobě svůj stav proměnit a do stavu S. manželstva vstupiti. Že on předně Pana Boha prosyl, aby ho ctnu a bohobojnu manželku obdariti račil. Však ale z vnuknutí Božího oblíbil sobě tuto ctnu a poctivu dcerku jmenem N.N. za pravu a věrnou manželku pojiti, že jak ji on slibuje všecku věrnost a lasku manželsku zachovati, ji v ničemž neopustěti až do smrti sve nebo její a do sveho statečku, kterez on ma anebo s pozhnani Božího miti bude že ju připusti a nade všim plno mocnu hospodyní čini, aby s tym hned od potvrzení stavu manželskeho erbovala a šofovala.

Za druhé, že juž od pana vrchního vyjednani a od velebného pana faraře a panuv kaplana v v chrámě Paně po 3krat prohlášení jsau.

Za třetí že se stalo před některym časem nějaké přátelske zhledani alebo na mluvy, že tato poctiva děvečka prislibena byla, že nam byl rok složený až do dnešního dne, tak my se k temu hlasyme, aby nam tato poctiva děvečka propučená byla předně do chramu Paně před velebného p. faraře k potvrzení svateho manželstva, s chramu pak Paně zase ji chcem v přátelske ruky odevzdati.

Při nevěstě přidane je to:

Ja ale sam od sebe nemužu prislibit, prosym za male strvani, až se s pany přátely poradim.

Co ste žadali mate byt vyslyšeni ve vaši žádosti, jestli stojite v tem co ste prislibili (mila nevěsto).

Poněvadž ti Pan Buh dal ten čas dočkat, že sve mile rodiče myslíš opustit a sveho mileho manžela se přidržet musyš, tak nebyla by služna věc, abys tak odešla. Poněvadž tvoji rodičove mnoho s tebu podstupili skrz vychovani, tak na nich po tři krat odprosyš a jim poděkuješ za jejich bohobojne vychovani.

Na vas pak pani a přatele, jenž ste se na jejich žádost zešli, abyste jich do chramu Paně odprovodili a za ně se tam pomodlili.

Dne 30. maje AO 1820 na LS

Mily ženichu, nevěsta ti posyla věnec, věnec věrnosti a lasky, abys jej tak čisty zachoval, jak na tom talerku leží.

s. 59—64 B Narovnani měšťanuv s uličany

Dnes v dole psaneho datum se mezy měšťani stalo městis Štramberka z jedne — a uličany tehož městis strany kořalečného užitku mezy nimi skrze prošla mnoha leta trvajicy rozepře z druhe strany přítomnosti Jeho vysoce dustojne Milosti Pana pana Franciska Oppersdorfa z Tovarystva Ježíšova J.Mil. cys. conviktu holomuczkeho regenta a panstvy novovicínského a Rymnickeho /?/ plnomocneho administratora a ten čas představenych panuv officiruv, předně pana Františka Kamenytzkyho, řízeného hejtmána, pana Augustyna Wisnera, duchodního a pana Jiřika Křížana, obročního, následujicy dobre jednomyslně, prve a neporušitelne porovnani, totižto: Uznajice vejšnadřečena Milost. vrchnost, že měšťany štramberští dle milostivych privilegii jim propučené paleni kořalky a z takoveho pochazejicy roční užitek čím daleji, tím viceji sobě přivlastniti a uličany, kteřížto nejenom in c o n t r i b u e n d o , ale taky v odbyvani jinych vychazejicych panskych povinnostech s nima ve všem potaženi jsou, od takoveho čela e c l u d i r o v a n a miti chtějí, na to se fundirujice, že takove milostive nadani jen toliko na měšťany a privilegiovany dva a dvacet domove pivny škreky, poněvadž v privilegium o uličanech žadna zminka se neděje, by se stahovalo, kdežto pak naprotiva tomu uličane starima rejstříkama jen prokazali, že ony již před mnohyma lety jisty dil od takoveho kořalečného najmu po každýkrate povolany byvaly.

Pročeš tehdy pro uvarovani všech dalších roztržitosti, soudu, nakladu a nepokoje přátelsky o tom se snesli, a poněvadž že budoucně začnuce od příštího sv. Jiřího nasledujicyho 1743 roku měšťani štramberští jim uličanum na buducy věčne časy třeti dil kořalečného užitku každoročně c e d i r o v a t i a že takove peníze budoucně do obecního počtu potažene byti nemaji nýbrž do obzvláštni truhlice skladane byti maji, od kterežto truhlice burgmistr jeden klíč a z uličanuv tež podobně k tomu nařizeny jeden klíč miti ma, a takove peníze na potřebne vydani uličanuv a p l i c i r o v a n e a tam jedno neb druhe by se vydalo pokaždykrate do rejstříka, kterežto rejstřík vždy v truhlicy zachovan byti ma, naležite a n o t i r o v a n o byti ma.

Tež že měšťane budaucně každoročně par z uličanuv kdy kořalka se pronajimat bude, k t a x i r o v a n i povolati, tež kdy budoucně Rathaus by se vystavil a k svemu stavu přišel, že uličanum pivo po pořadce šenkovati dopustiti chtějí.

Naprotiva tomu zavazali se uličane a přislíbili, že budoucně každoročně na Štrambersku obec dle starobyleho porovnaní rozvržene vino s nimi zaroveň e t s e c u n d u m p r o p o r t i o n e m , usedlosti rozbirati a platiti, tež od toho kořalečného užitku od měšťanuv jim c e d i r o v a n e h o třetino dilu, zase třeti dil jim měšťanum na potřebne jejich vydani popustiti a s nimi vždy dobře přátelsky a pokojně snašeti se chtějí. Však milostiva vrchnost sobě to P e r e p r e s s u m milostivě rezervovati račila, že pokaždž budaucně pro počtivé obce větší zysk, a lepší užitek nětco byti by se uznalo, takovy spis změnití a v lepší pořadek tvrditi. Všechno věrne a beze lsti. Na potvrzení toho pečeť naši na tento spis sme přitiskli a z vlastnima rukama se podepsali.

Jenž se stalo v Novem Jičině dne 8ho augusty roku 1742.

L. S. Franczl Kamenitsky
hejtman
L. S. Augustyn Frantz Wizner
rendtschreiber
L.S. Georg Ferdynand Křižan
kastner

L. S. Jan Klor, burgmistr
Jan Urbanovsky L. S.
Jan Štěpan L.S.

Thomas Hykel L.S.
Jan Bajar L. S.
Jan Hykel L.S.
Martin Sopuch L.S.
Pavel Prosek L.S.
Václav Jašek L.S.

Přítomné porovnaní od vrchnostenske strany tež podobně se taky faburije a konfirmuje. Sigl v Novem Jičině

Anno et die ut supra Franciscus Oppersdorf
societ Jesu et convictus Olomucensis regens

Že zpředu postaveny vejpis s svim pravym nam exhibirovanym originalem bedlivě od nas dule psanych kolationirovany a od slova do slova rovno znějicy vinaleznuty jest, to my primator, purgmistří a rada visoce knížecyho biskupského holomudského města Příbora podpisem jmen našich a přitisknutu pečeti městku dosvědčujeme. Jenž se stalo v doctennem městě Příboře dne 8ho decembra 1754 roku.

Joannes Graf p.t. Primator

Carl Anton Fresler p.t. Consp. senior
Gabriel Leop. Piskittl p.t. consc. sen.
Mathias Franta Miksche
Anton Johann Antl
Josefus Ignatius Sudat
Victorius Franciscus Blecha
Georg Vlegl Foltin p.t. Sindikus

Kronika Martina Bára ze Štramberka

1701—1863

(SOkA Nový Jičín, autor přepisu neznámý, jazykově neupraveno)

část III.

Na dochodě r. 1816 a začátku r. 1817 bylo tak velike sužovani lidu. Museli jsme verbšajny zaplatit. Kdo daval ten nejmenši, totiž na rok 2 zl. 30 kr, musel dát 2 zl. 30 kr. stříbra a nebo 10 zl einlösungschein. Toho času byla velika bida, drahota. Řemesla všecky staly, nebylo co dělat. A bylo velke draho, a „stříbra nebylo nikdy“. A museli jsme ty stříbrne peníze draho platit, totiž za 15 kr stříbrnych musel dat šajnuv 1 zl a víc. A to musel dat každý, co se jmenoval řemeslnik, třeba chleba žebрал. A k tomu ještě hlavní daň také na stříbrře — 3 hlavy 30 kr. A tak chudobni lide prodávali šaty a hospodářstvi, aby tu daň mohli spraviť a r. 1818 to bylo takové.

R. 1817 bylo velké soužení a bída se rozmohla, nešly řemesla nic, ani soukenické ani tkalské, neboť lidé nic nemohli dělat a jísti též nebylo co, a bylo draho a nebylo zač koupit, když nebylo žádného zárobku. Potom kradli, rabovali. Kradli krávy i telata pod krávami. Tak kdo měl krávy neb nějaký statek, musel ho vartovat a zamýkat. To vesno až do nového zboží pořád lidé jedli trávu, kmín, hadrych, lebedu. Jenom tím se živili. Potom bylo léto tak pohodlné, že bylo sucho, ale když byl déšť potřebný, hned přšelo a též se urodilo. Potom odlacnělo. Z vesna až do nového bylo draho za šajny. Měřice kaše prosné za 40—42 zl., žito za 35 zl., obile za 30 zl., ječmen za 20 zl., jak někde začlo být nové, hned ječmen přišel za 10 zl. Co dál, to níže. R. 1817 namlátíl jsem z 1 měřice 5 a 2/4 měřice žita 4 a 2/4 měřice jarého. Byla velká úroda ovoce. Z 1 ořecha 6 mýchů, z 1 hrušky ovesňanky 12 mýchů, z 1 hrušky sladké 2 mýchy.

Počasi 1821 a 1822. R. 1821 v létě padal sníh a potom v zimě nebylo zimy, nebylo sanice žádné ani oken zamrzlých a bylo skoro teplo a suché léto. R. 1821 25. dezembra byl velký vítr, takže mnoho škody nadělal. A ta celá zima byla nad obyčej levná a celou zimu kvítka se nalézala. A potom následovalo suché léto a ranné léto. Bylo skoro žnivo. A velkým parnem slivky se místy všecky upekly na stromě od slunce na kopečkách a spadly, takže jich bylo, tak že je mohl hrabat. Ale proto místy mnoho ovoce obstálo, takže nebylo památky, aby se tak všecka ovoc urodila, jak ten rok 1822. Nebo bylo hrubě mnoho třešní, hamralů, višní, jablek, hrušek, kobylanek, švestek, špendlíkův bylo hrubě mnoho, že to bylo až nevzácné, i slivek bylo dost i ořechův. A po sv. Bartoloměji za 2 týdny bylo všechno dozralé, slivky, jabka i hrušky.

R. 1822 dne 30. aprilis zemřel Augustin Hykel, měšťan a hrnčír No 8.

R. 1822 dne 23. listopadu u ševče Pavla Petráše se chytlo od ohně na podsíni až dýle, trámy přehořely, ale to lidé zatlačili. To se stalo o 4 hodinách ráno.

R. 1822 se postavily nové jatky vedle dolní brány.

R. 1819 dne 30. prosince umřel o půl šesté hodině ráno Josef Híkl No 10. Býval ale 28 (?) let představeným.

R. 1820 17. ledna Jiří Havránek, rector zemřel. Sloužil 36 let.

R. 1820 7. dubna sadily se před kostelem 4 lipky a to s velku slavu.

R. 1820 7. dubna večer slavili Ferd. Havránka nebo ten den přišel mu dekrét za rectora.

R. 1820 19. 5. bylo velké povětrí, hromobití a krupobití. Nadělalo škody po městách, něco v Kopřivnici a Libhošti, víc v Ženklově

R. 1820 4. 9. byl pryfunk v Štramberku a skončila se škola normální až do Všech svatých.

R. 1820 6. aprilis zemřel Jan Kelnar, mlynář zavisky.

R. 1821 20. června to jest den před Božím Tělem padal sníh tak jak v zimě.

R. 1821 30. listopadu t.j. na sv. Ondřeje bylo velké blyskání, hřmění a hromobití místami.

R. 1821 na vánoční svátky Božího narození bylo bez snihu kopno jak na podzim. A dne 25. dezbembra t.j. právě na hod Božího narození fučel takový silný vítr, že stavení převracal. Na Baště 4 chalupám celý krov strhal a daleko rozhazal a jenom komíny stály a dýle, ostatěk všecko bylo jak po vyhoření. A nebylo jednoho místa za pokojem, co by nebylo načaté. Farní dům byl nedávno nový, kus střechy vyrvalo a kameného štíta kus shodilo. Na kostele 6 šarův utrhol. A krom toho ledakde pul střechy, celou stranu, pul strany utrhol. V lesách dříví, kde ten vítr trefil, leželo jak paseka polámané i s kořením vyvrácené. A ten vítr začal fučet na štědrý den večer a pořád fučel na druhý den do večera, t.j. na den Božího narození. 25. prosince ráno hned se vybubnovalo pod trestem aby se netopilo celý ten den. A též se netopilo. Toho dne všeci lidé měli půst. Jedli jsme suchý chléb na oběd, nebo kdo měl koláče. Náboženství toho dne se odpravjalo: velká mše sv. bez všecké muziky, po poledni nešporu ani kázání nebylo. Poledne a večer klekání se malým zvonkem zvonilo. A tolik dřeva nalámalo v lesích v Kotuču, v Černém lese, v Bělé, že nemohl člověk přejít. Místami bylo, jakoby les vytínal.

R. 1822 bylo hrubě sucho a horko přes celé léto, že místy na roli úrody uschly, ovoc na stromě se upekla a bylo teplo až do sv. Martina. A 12. a 13. listopadu bylo takové mrznutí, okna zamrzla do vrchu a bylo bez sněhu a zas se oteplilo. Dne 11. dezbembra napadl poprašek, dne 17. dezbembra napadl sníh. Dne 24. dezbembra začlo mrznout a mrzlo pořád až do 15. ledna 1823.

1823. A bylo tak zle o vodu, jenom jsme brali vodu od Bílé studně, ze dvora a z pod zahrad. A nebyl by dostal ani v městech bělky koupit, protože se nemlelo a mrzlo až do 29. ledna.

R. 1823 dne 16. marca začal se štafirovat velký oltář a pucovat, křížová cesta a malý oltář i varhany. To trvalo až po sv. Duchu.

R. 1823 na Horu svázalo se kamení s veřovských Peklisek na kříž. Měsíce července se na hoře křesalo kamení.

Léta 1823 dne 16. Juni začalo se kamení lámat na kříž na veřovských Pekliskách. A potom ho vozili sedláci ze všech dědin z pod fary, ba i Libhošťané, Šenovští i ze Žiliny naši dvořáci, všeci na horu a tam ho klepali a křesali. A skládali naši dobrovolně, co chtěl kdo dát naší na celém panství. A Josef Hykel ze Štramberka, soukeník, ten byl nad tím majetkem, on ho fundyrovat. Potom toho roku 1823 dne 20. augusti zakládali gruntovní kamen na ten kříž o 5. hod. po poledni u přítomnosti p. faraře Vincence Otopala a pana purkrabího z N. Jičina a celého úřadu a mnoha jinších lidí i všech školních dětí.

Světci a svěťice v lidové kultuře

Anna Hřčková

část III.

Sv. ANTONÍN Z PADOVY

13. června

Narodil se r. 1195 v lisabonské bohaté šlechtické rodině. Po vzoru rodičů se stal křesťanem a toužil po životě v klášteře. V 15 letech vstoupil k augustiniánům nedaleko Lisabonu. Když uviděl z Maroka dovezená těla pěti františkánských mučedníků, přestoupil do františkánského kláštera v Coimbre. Tam mu bylo jeho křestní jméno Fernandez změněno na Antonín. Krátce působil jako misionář v Africe, ale kvůli nemoci se musel vrátit do Portugalska. Při zpáteční cestě ho osud zavedl k Františkovi z Assisi. Díky Antonínovu řečnickému nadání a znalostem Písma byl otcem řádu jmenován 1. učitelem teologie pro Menší bratry, mistrem františkánů. Od papeže Řehoře IX. si vysloužil titul Archa Zákona. Misijní činností podlomené zdraví si žádalo načerpání sil, proto se Antonín uchýlil na statek blízko Padovy. Dal si postavit vzdušné sídlo v koruně stromu. Když cítil nadcházející smrt, odešel k řeholnicím do Arcella u Padovy. Tam 13. 6. 1231 zemřel.

Antonína z Padovy téměř vždy vídáváme jako mladého františkána v kazatelském postoji. Často mívá na rukách malého Ježíše. Doplnkem bývají lilie, hostie, skříňka s poklady, kříž, ze zvířat osel. Známe je vyobrazení, jak sv. Antonín káže rybám. Když nepozorný zástup lidí v Rimini neposlouchal světcova slova, každý s úžasem zpozoroval, jak mu naslouchaly ryby. Podle legendy se pak všichni v Rimini dali pokřtít.

Sv. Antonín je patronem znovunalezení ztracených věcí, milujících, manželství, žen, dětí, chudých, cestujících, pekařů, horníků, za šťastný porod, proti neplodnosti, horečce, moru a nemocem dobytka. Bývá zván proti válečným útrapám, ztroskotání lodi. Je pomocníkem v každé nouzi a františkánů.

Kdo Antoníčka prosí, nalezne, co ztratil.

Antonínkův len na Jakuba do kolen.

Sv. JAN KŘTITEL

24. června

Byl vrstevníkem Ježíše Krista. Svým rodičům, Alžbětě a Zachariášovi se narodil v jejich vysokém věku. Když bylo Janovi 30 let, odešel do pouště, pak k Jordánu hlásat příchod Mesiáše a nabádat k pokání. Kromě kázání uděloval i křest. Samotný Ježíš Kristus se od něj nechal pokřtít. Tuto poctu Jan komentoval slovy: „Ejhle, Beránek Boží, který snímá hříchy světa.“ Ke zvýšení Janovy úcty přispěl výrok Ježíše Krista: „Mezi těmi, kteří se narodili z ženy, nepovstal nikdo větší než Jan Křtitel.“

Protože Jan kritizoval nemanželský život krále Herodese Antipy, lstí byl stát a jeho hlavu na nalehási Herodovy druhé manželky Herodiady dostala na míse její dcera Salome.

K Janovým atributům patří beránek, kříž, hůl. Znázorňován bývá s beránkem, holí v ruce a napsisem Agnus Dei (Beránek Boží). Znáмым motivem je Salome držící na míse Janovu hlavu.

Sv. Jan Křtitel je patronem tkalců, krejčích, kožešníků, koželuhů, barvířů, sedlářů, vinařů, hospodských, bednářů, kominíků, kovářů, tesařů, architektů, zedníků, kameníků, pastýřů, sedláků, tanečníků, zpěváků, vinné révy, domácích zvířat, ovcí, jehňat. V nemocech bývá zván proti padounci, bolestem hlavy, chrapotu, závratí, dětským nemocem, při abstinenci. Modlitba k němu působí proti strachu, u sedláků proti krupobití.

Je patronem křtu, karmelitánů, máltézských rytířů (johanitů), řeholního života a špitálníků. Kromě narození Sv. Jana Křtitele 24. 6. se připomíná den jeho umučení 29. 8.

Na 24. 6. připadne nejdelší den v roce — letní slunovrat. K tomuto svátku se vázalo mnoho obyčejů.

Pro léčivé byliny — o půlnoci kvetoucí kapradí, třezalku, vstavač, arniku aj. se chodilo ve vlněných ponožkách, protože na nich zůstaly uchyceny rostlinky nízkého vzrůstu. Doma bylo nutno ponožky vykartáčovat na bílý papír, co z nich odpadlo usušit a schovat. Odvar léčil bolesti hlavy a tuberkulózu.

Děvčata sbírala čarodějné (milodějné) kvítí na „přičarování“ milého chlapce a na pletení věnečků.

Protože před sv. Janem čarodějnice konaly své rejdy, byl proti jejich škodění okuřován dobytek. Také ohně měly očištnou moc. Hořely na návrších a kolem nich se veselili a zpívali jak starší, tak mladí lidé. Chlapci vyhazovali do vzduchu celoročně střádané, nyní zapálené březové metly. Soutěžili, čí vylétne výš. Aby lépe hořely, namáčeli je do smůly. Oblíbený byl i závod v přeskoce přes oheň. Pro zvýšení úrody se ohořelé metly a kolíky následujícího dne zastrkávaly do zelí a lnu.

Na sv. Jána otvírá se létu brána,

Na sv. Jána noc nebývá žádána.

Na Jana jasně, vozí se seno krásně.

Když svatojánská muška se leskne a svítí, bude pěkně počasí a můžeme do přírody na tanec jít.

Není-li na sv. Jána viděti, budeme v chladnu a dešti seděti.

Když o sv. Janu prší, nevydará se ořeši.

Čím dříve před sv. Janem hříby rostou, tím dříve před Vánocemi sněží.

Sv. PETR a Sv. PAVEL

29. června

Petr byl původním jménem Šimon a pocházel z Betsaidy v Galilei. Svou rodinu živil rybolovem. Když se s bratrem Ondřejem seznámil s Ježíšem Kristem, stal se jeho učedníkem a spolu s Jakubem Starším a Janem Evangelistou Kristovým nejdůvěrnějším přítelem. Na Petrovi Ježíš ukázal, jak má rád lidi i přes jejich slabost, hříšnost a malověrnost. Petr byl ve věcech víry poctivý, spolehlivý a právě na těchto základech Ježíš ustanovil církev v čele s Petrem — prvním papežem.

Světec konal v Jeruzalémě četné zázraky, postoupil misijní cesty do Antiochie, Malé Asie. Jeho plány v Římě překazil císař Nero. Dal ho r. 64 (67) ukřižovat, ale na Petrovu žádost hlavou dolů.

Sv. Petr je znázorňován jako apoštol, nebo papež, hlavu mívá širokou a okrouhlý vous. K jeho atributům patří klíč, berla, kniha, svitek spisu, ryba, kříž, kohout.

Světec je patronem papežů, biskupů, z řemeslníků řezníků, sklářů, truhlářů, hodinářů, zámečníků, kovářů, slévačů olova, hrcířů, zedníků, mostařů, cihlářů, kameníků, soukeníků, val chářů, rybářů, lodníků, trosečníků, kajícníků, zpovídajících se, panen. Bývá vzýván proti hadímú uštknutí, horečce, vzteklině, posedlosti, bolestem nohou, krádeži. Je uctíván jako nebeský klíčník, patron dlouhověkosti a pán počasí.

Pavel byl pod původním jménem Šavel z Tarzu znám jako pronásledovatel Kristových učedníků. Při cestě do Damašku bylo jeho smýšlení Boží vůlí obráceno a on se stal horlivým vyznavačem Kristova učení. Jeho 3 apoštolské cesty byly významné pro šíření křesťanství. Císař Nero jej dal uvěznit a poté r. 67 stít.

Sv. Pavel bývá zobrazován jako holohlavý s dlouhým vousem, s knihou v pravé ruce a mečem v levé. Je možné ho vidět i s třemi prameny. Světec je patronem katolického tisku, teologů, duchovních správců, tkalců, dělnic, sedlářů, košíkářů, lanařů, bývá vzýván proti usním nemocem a křečím, hadímú uštknutí, strachu a za plodnost polí. Svátek obou světců se slaví společně proto, že jejich životní osudy byly úzce spjaty. Oba podstoupili mučení v Římě a jejich ostatky byly 29. 6. 258 přeneseny a tím uchráněny před znesvěcením při císařské konfiskaci.

Sv. Petr a Pavel ukusují obilí kořínky (začíná zrát).

Prší-li na sv. Petra a Pavla, urodí se hojně hub.

Štramberk

Jaroslava Grobcová

V klínu strání, nedaleko hvězd
městečko na skalách, kopec sám.
Dobýváno z chodníčků a cest —
jednu z nich už také dobře znám.

Moravský Betléme
na kopcích z kamene
uchovej pro krásu,
uchovej pro lásku
chaloupky dřevěné.

Když se poutník chvíli zastaví
z tvých vrchů a Trúby rozhlédne,
do všech stran a dále pozdraví
horstva mocné, krásy velebné.

Valašský Betléme
na skále vápenné
zůstaň nám pro lásku,
zůstaň nám pro krásu,
těš srdce znavené.

Štramberku — moravský Betléme
láká nás tvá краса odvěká,
vzpomínky si sebou neseme
do všech koutů, blízka, daleka,

Štramberský Betléme
městečko dřevěné
rozkvétej pro krásu,
rozkvétej pro lásku
té moravské země.

Mariaskála ve Štramberku

Jaroslava Grobcová

Najdeš ve Štramberku kopec „Kotouč“ zvaný,
choráněný v oblasti národního sadu
Na jeho úpatí a s tím kopcem vzadu
Máriu na skále, klenot stromy ukrývaný.

Nejen v dobách těžkých, ona stále dává
lásku a ochranu. Rozhlíží se ze své výše,
když vděčný lid děkuje a na sochu píše:
„Pomocnice v dobách zlých buď zdráva“.

Chrání všechno živé, chrání všeho zlého
ptáky i motýly — Jasoně červenookého,
Z půli kopce. Zdá se tak ztracená, sama.
Za jejími zády vzhůru jako had se vine
chodníček ke známé Šipce — do jeskyně.
A Štramberk — Betlém jí leží pod nohama.

Vymítání „zlého ducha“ ve Štramberku

Bohumil Kresta

Počátkem šedesátých let 19. století přivedla matka budoucí stařenku Tomšovou z nedalekého Valašska do Štramberka ještě jako šestileté děvčátko do služby za kravarečku, k místnímu handleřovi s dobytkem. Stařenka se se Štramberkem tak sžila, že ho už nikdy neopustila. Do školy nechodila, ale oplývala úžasnou pamětí.

Asi třikrát jsem ji slyšel vyprávět příhodu z jejího dětství o vymítání „zlého ducha“ v jednom domku Na kopci.

Údajně se to stalo v době, kdy byl zdejší farářem P. Vysloužil. Toho jednou po ranní mši navštívili na faře pantáta s panímamou a svěřili se mu s utrpením, které je v jejich domku už několik dnů trápí. Pokaždé v době, když hodiny na stěně odbijí půlnoc, nastane v jizbě řev a běsnění, dusot kopyt s ohnivými plameny na stropě, podlaze i stěnách. Jednou zaslechl pantáta jak hodiny udeřily jednu hodinu. V tu chvíli ustal rachot a v jizbě zůstal jen dým a pach.

Pan farář se dohodl s panem kaplanem a pověřil ho, aby dnešního večera šel do strašidelného domku a využil své znalosti exorcismu. Pan kaplan se pečlivě na vymítání „zlého ducha“ připravil modlitbami. Nachystal si kropenku a kropáč, posvěcenou křídu a svíce. Večer se pak odebral do onoho domku.

Uvnitř domku vyznačil na podlaze svěcenou křídu kruh a na stole rozžal u kříže svíce a odložil kropenku se svěcenou vodou s kropáčem. Potom si klekli a společně se modlili.

Čas rychle ubíhal a byla tu půlnoc. Všechno začalo a probíhalo tak jak to manželé vyprávěli panu faráři. Kněz se začal uvnitř kruhu modlit a kropáčem vykropoval místa kde se míhaly plaménky. Nastal velký rachot, ale kněz neustal v zařikávání a výkropem, až najednou všechno utichlo a ve světnici zůstal jen zápach síry. Skončilo to mnohem dříve než před tím. Manželé, kteří čekali před domkem, se vrátili dovnitř a podívovali se, že nic z toho co se v domku dělo venku neslyšeli a přes nízko položená okna nic, kromě světla svíček, neviděli.

Protože to v poměrně krátkém čase skončilo, usoudil pan kaplan, že se „zlý duch“ už nevrátí. Měl pravdu. Příští den šli manželé spát ještě s obavami, ale prožili již klidnou noc. Od té doby se u nich a nikde ve Štramberku už nic takového nezaznamenalo.

Pravěké nálezy ve Štramberku

příspěvek ku poznání moravské vlasti podává K. J. Maška

Ze starých štramberských kronik zpracovává Josef Marek

část VIII.

Jakkoliv tedy na jisto jest postaveno, že od pradávných již dob mnohá pověst o Čertově díře se zachovala, nabyla známost o ní přece největšího rozšíření teprv přičiněním jezovitů v 17. věku. Přešlo totiž panství města Nového Jičína, k němuž také Štramberk přináležel, po bitvě bělohorské v majetek konviktu jezovitů v Olomouci a tito, převzavše dne 23. května 1625 správu statku, šířili jako jinde i v kraji novojickém všemi prostředky katolictví, hledíce panující tam protestantismus co nejrychleji vyhubiti. Nad jiné vítaným a vydatným prostředkem k dosažení cíle toho, byla obnova před časy oblíbeným a jak se zdá původem svým až do dob pohanských sahajícím pouti na staroslavný Kotouč. Za tím účelem vystavěli příčinliví členové tovaryšstva Ježíšova na plochem temeni hory v krátké době rozličné boží muky a křížovou cestu, dřevěnou kapli a konečně dva zděné kostely, zařidivše zároveň v naskytnuvší se příhodné Čertově díře „boží hrob“, jehož obtížnou návštěvu zbožným křesťanům zvláště doporučovali a za velkou zásluhu počítali. Zajímavý jest proto popis jeskyně této podaný výše jmenovaným už členem téhož řádu Matyášem Tannerem, jenž k pobožnostem na Kotouči konaným modlitební knihu v českém jazyku tiskem vydal. V ní vedle příležitostných rozjímání a modliteb taktéž rozličné znamenitosti hory vypisuje a sebrané pověsti o hoře uveřejňuje.

Jeskyni líčí Tanner následovně: „Z téhož boku, totiž ku poledni málo něco pod nejvyšším pahrbkem, na pět aneb šest sáhův doleji, jeskyně jest uprostřed skály hluboká a prostranná, od přirození jako ve dvě kaple tak rozdělená, jakoby naschvál největším mistrovstvím k tomu vytesána byla. Obzvláště pak ta, která vcházejícím přední jest, na způsob nějakého kostelíčka neb kaple, vysoko vzhůru na několik sáhův vyzdvížena jest, okrouhlá a při spodku u dna široká, že do padesát osob snadno vni vměstnat by se mohlo, až pomalu znenáhla čím výše vždycky užší a skromnější, naposledy u vrchu v pěkný okršlek, jako nějakou vížku se schází. Ta druhá zadní, není tak způsobilá a pořádná, protože v rozdílné kouty a síně rozdělená jest. Přístup k obojí jeskyni od hůry velice náhlý, od spodka pak dokonce příkrý a takměř nepřístupný jest, ale uvnitř když jsi skrze

úzkou dírou prolezl všechno jest otevřené a prostranné. Nicméně nynějšího času k příhodnosti nábožných poutníkův snadnější přístup se do ni poněkud upravil tak, aby každý tam lehe vejíti mohl. A z té příčiny pro tu tak velikou příkrost' a nepřístupnost', kterou ze všech stran, lépe než nejsilnější pevnost' proti útokům nepřátelským ta jeskyně obráněna jest, jestli někdy bud' Švédské vojsko, bud' Turci neb Tataři v tu krajinu vpadli, byla jest okolním obyvatelům na outočště, jakoby byl chtěl Pán Bůh tím navrhnouti, že ta jeskyně bude někdy všem putujícím ne tak proti tělesným jako duchovním vrahům silná obrana, když jeho svatý hrob za tohoto našeho věku v ni vyzdvížen bude". Tolik Matyáš Tanner.

Není pochybnosti, že jeskyni takto popsanou skutečně jest Čertová díra. Jelikož však Tanner ač jinak vše zevrubně popisuje, žádného názvu jeskyně neuvádí, mám zato, že název Čertová díra v pozdějších letech povstal. Kdyby název ten byl již za trvání jezovitů na Štamberku býval obvyklý, zajisté by jej byli jezovité, zařidivše v jeskyni „boží hrob“ jakožto nepřítomný zahrli a přeměnili v jiný účelům lépe vyhovující, právě tak jak učinili se jmeny: hora Kotouč, potok Bělá, údolí Ženklauské, přeměnivše na jména biblická: Hora Olivetská, Cedron, údolí Josafatské.

Popis Tannerův ze 17. století shodoval se celkem se skutečností, když jsem dne 18. listopadu 1878 doprovázen nadučitelem štamberským p. Krečmerem a vůdcem našim Konstantinem Jurákem ponejprv navštívil Čertovu díru. Se shrbenou šíjí proléztí nám bylo vchodem 4 m širokým, uprostřed však pouze 1,3 m vysokým dovnitř jeskyně, jejíž klenba zpočátku ještě níže spadala a teprv dále na 2,5 m se zvýšila, načež po opětném nenáhlém snížení a zvýšení ve vzdálenosti 11 m od vchodu téměř kolmo do výšky 10 m se vyšinula, tvoříc onu shora řečenou „vížku“ Tannerovou, jež ve skutečnosti bezpochyby jest rozsáhlým nahoře zacpaným komínem, z jehož boku se druhy do jeskyně spousta vody řítily. Spodní průměr jeho obnášel 5 m a zúžoval se čím výše tím více. Jen slabě ozařovaly paprsky denního světla přední tuto část Čertovy díry, a my musili proto umělého osvětlení použití chtějíc lépe po jeskyni se rozhlédnouti. Spatřili jsme nepřilíš postrannou síň směru severovýchodního, jež točila se právě u vížky na sever. Šířka její obnášela ze předu 4—5 m Nerovný strop klonil se na obou stranách k zemi tak, že nebylo lze k postranním stěnám přistoupiti. Výjimku tvořily kolmé stěny pod vížkou. Hned za vížkou 16 m od vchodu, zúžily a snížily se stěny skalní ponechávajíc toliko 3,5 m široký a 0,9 m vysoký otvor do zadní části jeskyně, druhé to síně Tannerovy. Síň tato směrem severovýchodním se táhla a teprv v zadní části, značný výklenek tam tvoříc na východ se točila a po kvapném zúžení z obou stran, na konci v prohlubeň studni podobnou, zaokrouhlenou přešla. Byla rozměru menších nežli síň přední. Obnášela délku 12 m, výška průměrně 2 m, šířka 4—5 m.

Půdorys Čerovy díry má podobu písmene S, jedinou chodbu délky 28 m, dosti postrannou i vysokou, aby se v ní 100 lidí i více mohlo směstnati. Její holé stěny na nichž leckde neopýr visel, nejevily žádných okras krápníkových. Voda která četnými trhlinami neustále prosakovala, pomalounku ve stěnách vytvářela malé dutiny a komínky, jež na všech stěnách, zejména ale v zadní části jeskyně v hojném počtu se vyskytovaly. Půda byla pokryta hrubým šterkem vápencovým, jenž hlavně u stěn ve velkém množství ležel a patrně se stropu napadal.

Účelem návštěvy mé nebylo pouhé ohlednutí jeskyně, nýbrž pátrání po věcech z pravěku. Odhrabuje v zadní části jeskyně šterk seznal jsem, že pod ním vrstvy slibného hlinitého nánosu se nalézají. S tímto výsledkem první své návštěvy v Čertové díře byl jsem spokojen, očekávaje pevně, že naděje mé v nálezy důležité se vyplní. Proto během nastavší zimy připravoval jsem vše čeho bylo zapotřebí k důkladnému prozkoumání, jež jsem z jara 1879 započal.

Vzpomínky Vojtěcha Petráše

část IX.

Jako kluk z obecné školy jsem měl hlavní povinnost pást kozu. Nebylo to snadné.

Na skalkách bylo málo trávy, a ještě k tomu trávy vápenomilné. Jak známo, kozy jsou mlsné. Dvakrát se mi stalo, že mě mamka (válečná vdova) hnala zpátky na pastvu, protože koza měla vpadlé boky, nenasyčené.

Zdálky jsem slyšel, jak si děcka hrají a výskají někde kolem Prosků nebo někde na Zauličí nebo na Kotouči.

Jednou přišli na zaskalčí tři ogaři. Pozvali mě na kopanou. Odešel jsem s kozou na úzký palouk, pod kterým je dnes arboretum. Kluci měli hadrák, takže jsme mohli čútat dva proti dvěm.

Najednou jsem zjistil, že koza zmizela.

Polekal jsem se.

Před týdnem se všichni Štramberáci dověděli, že jednomu strýcovi spadla koza ze skály a zabila se.

Zavola jsem: „Pušimo! Kozo, kde jsi?“

Ozvala se za skalou.

Šel jsem k okraji skaliska, lehl na břicho a opatrně se plazil na okraj.

Bylo to závrtné. Vlevo, asi dva metry pod okrajem skaliska stála koza na třech nohách, jedna jí klouzala; dále vlevo několik osamělých drnů mělo zelené listy. Nad nimi a výše zářily žluté květy — mně neznámé.

Ještě jednou jsem zavola a plazil se zpátky. Báť jsem se. Koza se nemůže obrátit. Musí couvat!

Dopadlo to výborně. Objevila se vpravo v místě, kterým z palouku přiběhla. Postaral jsem se, jak ji nakrmit. Odešli jsme k nedalekému brambořišti. Odskočil jsem pro nejbližší svlačec (u nás ve Štramberku pro sladec) a podal ho i s bílým dlouhým kořenem koze. Nyní rychle pro několik svlačců. Ale už jsem se opozdil. Koze se podařilo rychle hlítat jednu větev zelené natě. Když jsem se k ní blížil, přestala žvýkat a tvářila se nevinně. Přitom jí na jedné straně čelisti vyčnívala zelená „kytice“.

Koza má velmi ráda bramborovou nať a kobzole různé velikosti. Velký brambor (syrový) rozkrajte na čtyři kusy, aby se koza nedusila.

Když jsem vyšel z páté třídy Obecné školy ve Štramberku a přešel na Státní reálné gymnasium v Příboře — přestal jsem pást kozu. Ve dnech pondělí, úterý a čtvrtek bylo odpolední vyučování a já přijížděl a přicházel domů o půl šesté hodiny večer, kdy už se stmívalo a já teprve obědval.

Jednou v listopadu jsem se rozhodl zavést kozu na zaskalčí. Šlo se nám dobře. Já jsem kozu trochu viděl, protože byla bílá a koza viděla, protože měla oči jako kočky.

Za vysypem bylo jeteliště. Jetel byl malý, ale koze to stačilo. Nadšeně se vrhla na decimetrový jetel.

Měl jsem obavu, aby si koza nenadula břicho. Proto jsem se vzdálil a čekal. Když koza zjistila, že je sama, zoufale mečela. Vrátil jsem se pro ni a spokojeně jsme se vrátili do dřevěné chalupy.

Uvažoval jsem: Proč ten kozí strach?

Vždyť vlky nikdy ani neviděla. Tady zapracovaly geny! Měly na to čas statisíce let.

Přišlo předjaří, březen. Mamka otevřela chlévek. Koza klidně ležela. Nehnula se, byla mrtvá. Když jsme kozu kupovali, netušili jsme, že měla kus života za sebou. Na dvorku, pod skalkou jsem vykopal jámu a hlínou kozu přikryl.

Když za rok na tom místě bratranec kopal, z kozy nebylo naprosto nic, splynula s hlínou.

Podle přísloví: Prach jsi byl a v prach se obrátíš.

Z Kroniky Svazu skautů R. Č. S. Štramberk, I. oddíl

Zdeněk Bár (br. zapisovatel)

Vzýváme naši matku
— přírodu —
abychom žili životem krásným a dobrým.
Dobrym zůstane jen tehdy,
když žijeme dle Zákona Skautů,
krásným bude tehdy,
když budeme prožívati své mládí jako děti přírody
skauti v těsném styku s přírodou, máti naší.

„Svaz junáků skautů republiky Československé“

Župa: Mor. Ostravská
Okres: Mor. Ostravský
Sbor: Mor. Ostravský
Stav za rok 1921

Denník I. oddílu ve Štramberku

Vstupujeme do třetího již roku našeho skautování. Jest třeba však zapisovati ujednání všech schůzek, všechny podniky i výlety, což vše zapiše se do našeho denníku. Předně jest nutno napsati statistiku za rok 1921, která bude obsahovati popis naší činnosti i statistiku skautů.

Statistika :

Družina:		Rádce:	Stáří skautů:				
Čís.	Jméno	Jméno:	Stáří	do 11 let	11—14	14—16	16—18
1.	Družina psů	Bár Zd.	17 let	0	5	1	1
2.	Družina lišek	Ostrčil Jan	16 let	0	3	3	1
3.	Družina kukaček	Rýdel Jan	16 let	0	4	2	1
4.	Družina jestřábů	Raška Petr	17 let	0	6	0	1
Úhrnem	4 družiny	4 rádcové		0	18	6	4
					Celkem 28		

Vůdce a jeho zástupce:

Jméno	Stáří	Zaměstnání	Adresa	Sk. zkoušky	Kdy počal skautovati
Hornich Bohuslav	16 let		studující	Štramberk 316	II třídní
Lacka Vladimír	17 let		obch. příručí	Štramberk 15	Od založení oddílu

Pověštná zpráva:

Oddíl založen Barochem R., asistentem v lékárně o Velikonocích 4. 4. roku 1920.

Dne 12. června 1921 br. Baroch vzdává se vůdcovství a v září 1921 odjíždí do Rožnova, čímž vystupuje z oddílu štramberského.

Táboření za rok 1921: Na Velikonoce r. 1921 konán 2—denní tábor v Libotíně. V červnu 3—denní tábor v „Boří“ u Štramberku. Na začátku července 5—denní tábor na „Makytě“ na hranici slovenské (účast 9 bratrů). Všechny tábory vedl bratr vůdce. V srpnu 6 bratrů účastnilo se sjezdu v Olomouci za vedení br. asistenta.

11. schůzka

(1. mimořádná) dne 26. února 1922

Schůze tato je důležitým mezníkem v dějinách našeho oddílu. Dneškem přistupuje k nám nový br. vůdce. V čelo naše postaví se dospělý muž, který umí chápati skauting jako radost mládeže, a proto tím více musí nám býti milým, že neodmítl naši žádost. Chce nás chrániti, zastupovati vůči veřejnosti — vše, na co by ani nejstarší z dosavadních bra-

trů našeho oddílu nestačil. Buďme vděční jemu, pohlížejme s vřelým porozuměním na jeho práci pro nás, snažme se, aby on měl z nás radost, jako svých chráněnců i přátel a opravdově přilnul ke skautingu!

Před schůzí půjčeny knihy br. knihovníkem a odevzvány lístky bratrů s vyznáním „Proč jsem skautem“. Schůze pak zahájena br. zástupcem Hornichem o 14. hod. za účasti bratrů. Br. Hornich oznamuje, proč došlo ku vyvolení nového vůdce. Pak br. vůdce Methoděj Socha sám promlouvá k nám. Jak chce pracovat pro náš oddíl, postup přednášek ve schůzkách, praktický nácvik skautingu v přírodě — vše podává přehledně a vhodně sestaveno ve skutečné přednášce, byť i krátké, ale přece přednášce. Jménem oddílu děkuje br. Bár br. vůdci, ale zároveň žádá, aby bratři naši uvědomili si jaké povinnosti berou na sebe stavějce se pod ochranu i moc nového vůdce, který chce ručiti za naši činnost. Dále pak určeno jak rozdělit práci v našem oddíle. Br. vůdce musí míti schůzky jen odpoledne a sice o 13. hodině. Br. vůdce povede schůzky, bude pořádati přednášky a zúčastní se našich výletů. Korespondenci vyřizuje br. Hornich, ale na činnost tohoto rovněž i všech skautů dohlíží br. vůdce. Při tom vyžaduje naprostou kázeň, vzorné vystupování všude. Br. vůdce doporučuje šetření všem bratrům, dává praktické rady, a pak uvádí ukázkou výcviku v první pomoci (zloženina, vymknutí, uštknutí hadem). Tím schůze skončena o 14 hod. 50 minutách odpoledne.

15. schůze

dne 26. března 1922

Schůzi zahajuje br. vůdce Socha o 1/2 14. hod. za účasti 26 bratrů. Někteří bratři stěžují si, že br. Vogel, mající již 18 let, pil lihoviny. Všichni naši bratři usnášejí se, že každý z nás, i když má již 18 let, musí býti úplným abstinentem, nesmí ani pít lihoviny ani kouřiti. Br. vůdce Socha promlouvá ku všem o nutnosti zachování zásady skautské ve všech skutcích. Mluví o abstinentním hnutí, doporučuje všimati si zjevu pijáků a hojnými příklady ze života skutečného odvozuje pravdu, že „alkohol je metla lidstva. Dále pak přednáší o vlivu požívání alkoholu na tělo lidské a které nemoci jsou následek pití lihovin. Rovněž poučuje o neblahodárném účinku kouření na organismus lidský a varuje před prodáváním v místnostech se zakouřeným, nečistým vzduchem. Svou přednášku, zajímavou i poučnou, i schůzi skončil o 1/2 15 hod.

17. schůze

dne 2. dubna 1922

K této schůzi zváni bratři vyhláškou na naší tabulce, jež zhotovena na účet oddílu. Všechny schůzky i jejich program budou vždy v neděli ráno oznamovány na tabulce, osvědčí-li se tento způsob.

Schůze zahájena br. Hornichem o 3/4 14. hod. za účasti 21 bratrů.

1. Později o 14. hod. dostavil se br. vůdce Socha, který převzal vedení schůzky. Br. Hornich vykládá o usnesení oddílové rady, co se týče navštěvování hostinců.
2. Br. Rýdel nabádá ku rychlému vrácení knih i vykládá o přípravách ku sjezdu skautů v Praze o Letnicích 1922, rovněž o usnesení stran legitimaci.
3. Br. Methoděj Socha podává výklad „Zákonu skautského“ i o praktickém jeho provádění. Probírá jednotlivá přikázání, dokládá je příklady ze skutečného života. Hlavně klade důraz na přikázání 1., 2. a kázně, proti kterému se dosti často hřešilo.
4. Br. Socha přednáší o úkolu první pomoci a co vlastně jest první pomoc, jak i možno získati znalostí první pomoci (z knih a praxe) a pak br. Hornich podává výklad zavedení umělého dýchání a jak si počínati při zachraňování utonulého po jeho vytažení na břeh.
5. Br. Socha probírá prakticky různé druhy nosítek a jak sám pomoci zraněnému či nemocnému.
6. Rovněž vykládá o první pomoci, již musí znáti každý druhotřídní skaut a má znáti každý. Výklad o zastavení krvácení, ošetření malých poranění (spáleniny, řiznutí) i zloženin, mdloby po slunečním úžehu, otravy aj.
7. Cvičení pořadová pro nepříznivé počasí odpadla a schůze skončena o 3/4 16 hod.

Vzpomínka na setkání v červenci 1981

Václav Kmínek

u příležitosti 100. výročí narození světoznámého malíře a ilustrátora Zdeňka Buriana
(1905—1981),
který prožil část života ve Štramberku

Jsme čtyři bývalí skauti a sedíme v lese na pokraji paseky u ohně. Je vlahý červencový večer, zář plápolajících ohně, živého dřevem, mihotavě poskakuje po kmenech stromů a celou tu náladu podmalovává tichý šepot strun kytary a čtyři dospělí chlapi podlehli chvějivému okouzlení, které poskytuje romantika.

Oheň fascinoval lidi v pradávných dobách, fascinuje však i nás. Hledíme k plameni a vzpomínáme na táborové ohně kdysi v minulosti, na táborový oheň, při němž jsme skládali junácký slib. Krásné bylo zapalování táboráku loučemi ze čtyř světových stran při slavnostním shromáždění všech členů oddílu, který všechny spojil v pevný bratrský kruh. Oheň slavnostní či intimní, obojí se zapalují v tichu a slavnostní náladě.

Jsme čtyři bývalí činovníci Junáka a sešli jsme se po letech u nefalšovaného indiánského ohničku v klínu krkonošských lesů. Fred, Rolf — Svišť, Bill — Samotář a Medvědí tlapa, statný ramenatý lesmistr od státních lesů, šťastně ovlivněný přírodou na celý život...

Zavzpomínali jsme, zazpívali, pojedli krajíc bílého chleba se špekem a vypili lahvinku ohnivé vody. Začátkem onoho letního měsíce zemřel Zdeněk Burian — malíř, kterého jsme i my měli rádi a jehož obrázky mají rády i naše děti. Vzpomenuli jsme při našem posezení věčně a s úctou Mistra Buriana a na jeho osobní přátelství.

Vraceli jsme se k našemu hostiteli do hájenky před půlnocí, na obloze byla úplná výstava hvězd, viděli jsme je probleskovat také v korunách stromů, oblouk paseky byl postříbřený světlem měsíce, houkala sova a v té chvíli, uprostřed nádherné přírody a vedle kamarádů, jsem silně pocítil nejvyšší štěstí. V té letní noci se mi vrátilo na pár chvil mládí a právě v takových chvílích a u živého ohně mohl jsem si přivolat našeho Mistra malíře báječných dobrodružství...

Jako ve snu: Pravěký lovec choulící se v kožišinových cárech podává ruku indiánskému náčelníkovi s vrásčitou tváří vroubenou dlouhým šedivým vlasem, se stříbrným tomahavkem za pasem. K oběma přichází Mistr Burian, trochu unavený, obestřený závojem smutku...

V mlhavě modrém večeru je vítán ve světě, kde věčně žijí stateční, silní muži, které malíř stvořil v tisících nádherných ilustrací a olejů, umělec, otevírající mladým lidem svět dobrodružství, z něhož si každý nosíme kousek v sobě...

Nádherní hrdinové vzrušujících dobrodružství a Mistr malíř, který je svojí velikou fantazií probudil k životu se setkali. Tady se čas pro ně zastavil, takže — žádná smrt a takové smutné myšlenky...

Dvě vzpomínky na osmatřicátý rok

Zdeněk Burian

napsáno pro literárně–hudební pásmo k tragickému Podzimu 1938
(Městská knihovna v Jilemnici, 1968)

Naším úkolem bylo vyčištění vesnice v Jeseníkách od řádících tam henleinovců. Pozdě večer jsme obsadili několik stodol a — znavení dlouhým pochodem — začali jsme si prostírat celtu na zemi řídce pokryté senem. Zaslýchli jsem německý hovor a v září baterky na prsou nadporučíka zahlédl jsem s úžasem slzu v oku vojáka, stojícího před velitelem.

„Upokojte se,“ tlumeně mluvil nadporučík a obrátil se k nám: „Hoši, kdo převezme stráž za vojína Langeho — je to německý sociální demokrat, má za sebou boj na hranicích a v hájovkách, a víte, co by s ním bylo, kdyby ho dostali!“

Já jsem tehdy trpěl nespavostí a tak jsem se přihlásil první. Za mnou vysoký štít stodoly, našťastí bez okének a jiných otvorů. Černá noc, jaká jen může být v hlubokých údolích Jeseníků, přede mnou jakýsi sad, za ním nejasné obrysy chalup. Snažím se přivyknout tmě, která je při zemi neproniknutelná — vtom slyším tlumeně vydechnutí. Za chvíli jakoby vši silou potlačené zakašláni. Automaticky jsem napráhl pušku s nasazeným bodákem kupředu. Ta dlouhá věc mně moc platná nebude, napadlo mne, věděli jsme dobře, že mezi Němci jsou vysloužilí cizinečtí legionáři, kteří se naučili od Arabů používat k tiché práci tehdy dýk, nyní břitev ... Slysím opět to těžké dýchání a rozhodují se k výstřelu na poplach, kdyby se zvuky blížily. Čas zatím plynul, čtyři hodiny těžkého napětí — a konečně vystřídání.

Septem jsem upozornil kamaráda na ony podezřelé zvuky, dopadl jsem na celtu a ve chvílce jsem usnul fyzickým i duševním vyčerpáním ...

Slunečné ráno — a nic se nestalo. Nedalo mi to, obešel jsem své noční stanoviště. Ano, skoro v pravidelném půlkruhu za sadem dvorky a chalupy — náhle tentýž namáhavý dech a pak úporný, dusivý kašel. Na posteli seděl astmatický stařec a třesl na mne vybledlé oči.

Z lesa padlo najednou několik výstřelů. Vidím vysoko vzepjatého koně. Mladý poručík sjel dozadu za sedlo a dopadl sedě na zem. Bylo to nevyhnutelné: kuň celou svou vahou dopadl zadkem na břicho a stehna jezdce, a svalil se stranou. Vrhli jsme se do lesa. Přes všechnu zuřivou snahu nezahlédlí jsme žádného z těchto zákeřníků.

Slunce hrálo podzimním listovím. V dýmu cigaret vyměnili jsme jen pár slov. V jaké nevýhodě je voják ve své uniformě s celým svým nákladem na zádech proti civilistovi, který nenese nic kromě opakovací a nábojů v kapse a který za pár minut po činu se promění v pokojného občana, proti němuž není důkazů. To je partyzánsťina! A pochopil jsem, proč řadový voják nenávidí a bez rozmyšlení pošle na onen svět každého z těch civilistů, přistizených se zbraní v ruce.

Za několik dní jsem ležel v horečkách a vezli mne do nemocnice. Při nakládání do nemocničního lůžka na druhé straně uličky právě zasunovali lapiduchové nosítka s jiným vojákem. Naše oči se setkaly. Byl to Lange — německý sociální demokrat! — Zánět plicních hrotů. Kývnul jen, ale jeho užaslý pohled směřoval přímo pod moje nosítka. Nahnul jsem se přes jejich okraj: pod příkrvkou tělo v nepřetržitě konvulsivní křeči, propadlý obličej, rezignované oči vytrvale upřené k sluncem ozářené zeleni míhající se v okénku. Naš poručík s rozdrčenou pánví! Ještě žil ...

Domů přibývalo — Olomouc. Nemocnice. Vysoukali nejprve naše horní nosítka. „Poručíku, přejeme vám — uzdravte se!“ — „Děkuji vám, hoši — a sbohem!“

Nemocnici proběhla zpráva o další drzosti Hitlera: ohlásil svůj požadavek vyklizení pátého pásmo — skoro čistě českých krajů — a tam žil můj starý otec. Teď nebyl čas na dlouhé rozmyšlení ... Nemocný Lange mne předešel, měl už své papíry na propuštění v ruce. Potrásl mi pravicí, pokynul ostatním na pozdrav. Dveře za ním zapadly. Ticho ... Záložník, sedící na své posteli hned u vchodu odvrátil zrak od dveří: „Leze jim rovnou do tlamy.“

Václav Kmínek: „O tragickém roce 1938 jsem s panem Burianem hovořil u příležitosti 30. výročí Podzimu 1938, kdy jsem chystal do tisku pamětní brožuru a instaloval výstavku v Jilemnici, kde jsem kulturně působil. K tomu nám malíř napsal svoji vzpomínku, a vím, že byl jak v květnové, tak i podzimní mobilizaci na hranicích v Jeseníkách, ale nepamatují se, kde přesně. Pro naši akci mi namaloval kvaš „Loučení“ (33×35 cm). Je tam skupinka vojáků, odcházející z opuštěných pevností do vnitrozemí, v popředí poručík (má podobu Zd. B.) podává ruku statnému lesníkovi. V pozadí hory a betonové pevnosti. Z obrazu přímo dýchá ona atmosféra smutku v osudném podzimu, po Mnichovu, po němž následovalo odtržení pohraničních oblastí do Sudet, 15. března 1939 a druhá světová válka... Také vím, že Zdeněk Burian namaloval olej z mobilizace 1938 (100×60 cm). Viděl jsem plátno v jeho ateliéru.“

Štramberk a německá okupace 1939 — 1945

poznámky a úvahy o nejtěžší době našich moderních dějin
ve světle vzpomínek i archivních dokladů

Josef Adamec

část I.

Letos je tomu už šedesát let, co umlky výstřely druhé světové války a kdy se tato hrůzná doba našich dějin proměnila v minulost. Stát se minulostí znamená často i upadnout v zapomenutí. Nezáleží na tom, zda jde o minulost vzdálenou či nedávnou. Rozhoduje jenom to, zda minulost je schopna promluvit k dnešku a zda je dnešek schopen důstojně navázat na její tradice. A minulost stará šedesát sedmdesát let je i dnes životná a výmluvná!

Tato doba spolutvořila naše dějiny a náš národní charakter a její reflexy vyzarují do naší současnosti. Byla zastíňována oponou umlčení a přesto nebyla zapomenuta.

Naše vzpomínky i po 60 letech budou patřit všem obětem války, bojovníkům z východní i západní fronty, partyzánům, popraveným a umučeným hrdinům protifašistického odboje. Budou patřit i těm, kteří se vrátili do osvobozené vlasti z front, koncentračních táborů i z partyzánských oddílů a ilegality.

Musíme si připomenout i ty bojovníky za svobodu, s nimiž nedávní mocní této země jednali jako s nepřáteli. Proč tomu tak bylo, víme. Proč se tak dělo za mlčení a tedy i tichého souhlasu jiných protifašistických bojovníků? Semeno zla, které tu zaseli fašisté, nemohlo by vzklíčit, kdyby právě oni nemlčeli.

Budeme vzpomínat i na ty občany, kteří ani v době teroru a násilí nezradili, zůstali věrni vlasti, rodnému městu, mateřskému jazyku, na ty, kteří pomáhali strádajícím a trpícím, nemocným a starým lidem, opuštěným rodinám vězňených a pronásledovaných, na ty, kteří bez ohledu na nebezpečí pomáhali partyzánům i lidem, kteří se ukryvali před gestapem a jeho pomahači.

Vzpomeneme i na život lidí tohoto města pod okupační správou, na děti, školáky, statečnou mládež, na lidi z továren, dílen, na řemeslníky, zemědělce, kamenáře, na muže a ženy z vápenek, Tatry, cementárny, kteří odmítli německou Arbeitsfrontu, na učitele, kněze, na všechny, kteří českou knihou, zpěvem, dobrými skutky i povzbudivým slovem posilovali v ostatních naději a víru, že zlo bude poraženo...

„S minulostí se úplně vyrovnat nikdy nedá, s minulostí se dá jenom určitým způsobem žít, z minulostí se tvoří základy budoucnosti“.

Richard Glazar,
český Žid, který přežil Treblinku

Štramberk je malé městečko na severní Moravě. I v tomto malém městečku však lze velmi názorně vysledovat pohnuté dějiny 20. století. I mezi štramberskými občany najdeme účastníky prvního československého odboje — legionáře, i zde můžeme sledovat těžký dopad hospodářské krize ve třicátých letech na obyvatelstvo, následné těžké období německé okupace i přehmaty poválečného období. Najdeme tu typické lidské charaktery, které se, ať chvalně či nechvalně, podepsaly na historii 20. století — na jedné straně lidi, kteří ze všech sil pracovali a pracují pro své město, republiku a vítězství dobra a pokroku, na druhé stra-

ně lidi bez páteře, spolupracující ochotně se všemi režimy, lidi, pro které je měřítkem všeho, co konají, jen vlastní prospěch, a to za jakoukoli cenu.

Dějiny 20. století jsou specifické tím, že nejsou uzavřeny, že stále pokračují a ovlivňují náš život, skutky a myšlení. Stále ještě žijí lidé, kteří tyto dějiny vytvářeli, nebo dosud tvoří. Velmi živou záležitostí je také období 2. světové války, zejména posuzování problémů takzvaného druhého československého odboje při osvobozování republiky z nacistické okupace. Do roku 1989 bylo v tomto ohledu oficiálně „jasno“: podle oficiální verze naprosto dominantní roli sehrála v boji proti okupantům komunistická strana, která prý položila na oltář vlasti ty největší oběti.

Ani ve Štramberku to samozřejmě nebylo jinak — ať už se jedná o odbojáře či o utrpení a osobní tragédie mnoha spoluobčanů po komunistickém převratu v roce 1948. Celé toto období vyžaduje proto nové podrobné zpracování a zdokumentování.

Je pravda, že po roce 1989 nastalo přehodnocování dosavadních výsledků socialistické historiografie, týkající se druhého odboje. Z učebnic a vědeckých pojednání velmi rychle zmizelo černobílé podání těchto událostí, úloha komunistické strany se rapidně zmenšila. Místo dominantní síly národně osvobozenického snažení se z ní stala pouze jedna z mnoha složek mnohvrstevnatého odboje. Přehodnocování této, ale i následující etapy čtyřiceti let našich národních dějin a vyslovení konečného verdiktu však bude ještě nějakou dobu trvat. A vysloví jej až generace touto dobou nezatížená.

Čas je ovšem neúprosný a délka lidského života omezená. Od konce války uplynulo již 60 let, účastníků druhého odboje či jeho zasvěcených pamětníků více a více ubývá. Stárnou i pamětníci represálií padesátých let a ti naši spoluobčané, kteří se ve správnou chvíli postavili na správnou stranu, aby se pak po nějaké době ocitli „v nesprávnou chvíli na nesprávné straně“.

K archivním pramenům (až budou dostupné) bude nezbytné připojit i vzpomínky pamětníků. Proto je nejvyšší čas tyto vzpomínky podchytit a uchovat pro budoucnost.

Je věcí historiků, aby konečně pravdivě zhodnotili úlohu odboje v našem protihitlerovském zápase a vymezili v něm skutečný podíl komunistů i nekomunistů. A aby také objektivně objasnili všechny důsledky spojeneckého paktu mezi Hitlerem a Stalinem, který tak neblaze ovlivnil naše odbojové hnutí. Je zapotřebí stanovit přesný předěl, kdy evropští — a tedy i domácí — komunisté začali brát Hitlera jako opravdového protivníka a nikoliv spojence, který se pouze dopustil chyby.

Nebylo by poctivé ani moudré zastírat, že po změně názoru komunistického vedení v Moskvě patřil i komunistický odboj k národnímu osvobozovacímu hnutí. A že také komunisté svými životy na ilegální odpor dopláceli. Přitom nesporným faktem zůstane, že Hitlerovi pochopové vpadli do okleštěného Československa už s připraveným plánem honu na demokraticky smýšlející Čechy, především vojáky, legionáře, sokoly, skautské činovníky a protifašisticky orientovanou inteligenci, na vlastence, kteří hned po invazi okupantů začali aktivně organizovat odpor a stáli v jeho čele. Hrdinství těchto lidí bylo příkladné, a to zvláště v době, kdy se z Moskvy ještě hlásalo, že válečný konflikt představuje vzájemný střet imperialistů, s nímž proletariát světa nemá nic společného.

Okupace nacistickými vojsky znamenala pro nás od prvního okamžiku smrtelné nebezpečí. Jak ukazují dokumenty, Hitler a jeho rádci počítali s vyhubením českého národa, s poněmčením těch, jež by k tomu podle svých rasových zákonů uznali za vhodné a s přesídlením zbytku nepoddajných kamsi za Ural. Národu hrozila ukrutná genocida.

O štramberském koupališti

Josef Adamec

V Regionu, příloze Novojičínského deníku, se 17. května tr. v článku o koupališti objevila věta: „...*Areál Libotína postavili Němci a otevřeli jej v roce 1938.*...“

Nevím, jedná – li se o omyl, neznalost či něco jiného. Nevím ani, kdo tu informaci vyslovil. Ale vím, že toto tvrzení není pravdivé. Pamětníků, kterým v době otevření koupaliště bylo deset dvacet let žije ve Štramberku dost. Ti si pamatují, jak to s otevřením koupaliště bylo. Ale i listování v objemné hromádce archivních materiálů dosvědčí nepravdivost toho, že koupaliště postavili a otevřeli Němci !

Z desítek písemností uvedu zde stanovisko městské rady, dokazující opak tvrzení v Regionu:

Město Štramberk oslavuje jubileum Republiky způsobem velmi originálním a vpravdě demokratickým. Štramberk, perla Valašska a volební kraj zvětřelého Prezidenta — Osvoboditele, postrádal dosud vody, což bylo trpce pocíťováno turisty, pro něž je tento kousek valašského ráje jakoby stvořen. Již Dr. A. Hrstka, tento genius loci, zabýval se plány, kterak odpomoci tomuto citelnému nedostatku. Po jeho smrti se myšlenky znovu chopila městská rada a docílila toho, že bylo nákladem půl milionu Kč péči obce štramberské zřízeno moderní koupaliště za městečkem uprostřed libotínských lesů na místě zaplaveném slunečním jasem a vůni pryskyřic. Toto dílo bylo pořízeno na oslavu Republiky pro zdraví lidu a zejména mladé generace, která dosud mezi jedinečnými krásami tohoto požehnaného kousku Valašska a Beskyd postrádala vody a nemohla dosud plně dostátí Masarykovu přikazu mládeži, aby byla zdravou. Otevření jubilejního koupaliště města Štramberka, které svými rozměry 60 × 25 m, hloubka až 4 m vyhoví všem nárokům vodního sportu a plaveckých závodů, koná se za přítomnosti zástupců vlády, poslanců a senátorů 21. srpna tr. Ten den bude dnem oslavy Republiky a — jak se pevně věří — slavností celého Valašska a milovníků přírodních krás vůbec.

Už 20. října 1931 proběhlo na štramberské radnici pod vedením starosty Aloise Petráše jednání zástupců města a zástupců Stud. nadace v Novém Jičíně o pozemcích na koupaliště. 3. ledna 1932 se jednalo o vodopravních záležitostech ve věci stavby koupaliště... Několikaleté úsilí městské rady i zastupitelstva došlo naplnění až v jubilejním roce 1938. Ještě 26. ledna 1937 starosta Vojtěch Michálek píše Okresnímu úřadu: „**Pro nedostatek finančních prostředků nebylo dosud koupaliště v obci Štramberk postaveno. Městská rada žádá o prodloužení lhůty k provedení do konce roku 1938.**“

Zápisy z jednání rady, zastupitelstva, komisí, které se scházely i třikrát za týden (vždy po večerech), bohatá korespondence mezi Štramberkem a Okresním úřadem v N. Jičíně, Zemským úřadem v Brně, mezi stavitelskými a dodavatelskými firmami a desítkami dalších institucí i jednotlivci svědčí o mimořádném úsilí a zájmu města o vybudování koupaliště.

Dovolím si ještě citovat kousek dopisu městské rady Zemskému úřadu v Brně ze dne 22. června 1938:

„...Po řadu let dávalo město Štramberk do svého rozpočtu určité větší částky na zbudování koupaliště. Za tím účelem zakoupen byl před lety výhodný pozemek, vypracovány potřebné plány a dokončeno obtížné vodopravní řízení. Následkem finanční krize nemohl být uskutečněn přesně vypracovaný projekt, ač jevila se tohoto naléhavá potřeba...“

...V roce 1938, kdy vzpomínáno po celé vlasti 20. výročí ustavení našeho státu, přišly místní průmyslové závody s iniciativou, aby konečně uskutečněn byl s jejich vydatným přispěním starý projekt. Toto všechno uváživši městské zastupitelstvo odhlasovalo stavbu koupaliště již s ohledem na to, že nejen v mimořádném rozpočtu pro rok 1938 byla na stavbu koupaliště dána položka 100 000 Kč, ale předně z toho důvodu, že obecní finance se poslední dobou značně zlepšily jak vyúčtováním daňových nedoplatků, tak zvláště neočekávaným převodem majetku kamenolomu Kotouč, z něhož bude městu vyměřena minimální dávka cca 400 000 Kč.

Městské zastupitelstvo probírajíc otázku rentability, rozhodlo, že stavba koupaliště bude nejlépe uloženým kapitálem, který vydatnou měrou přispěje k obnovení známého turistického ruchu, podněcuje tím hromadné návštěvy a prázdninová ubytování a umožní místnímu obyvatelstvu nové zdroje příjmu... Mimo to město Štramberk jako středisko branné výchovy přispěje stavbou koupaliště k zvýšení brannosti a ku zdokonalení tělovýchovy...“

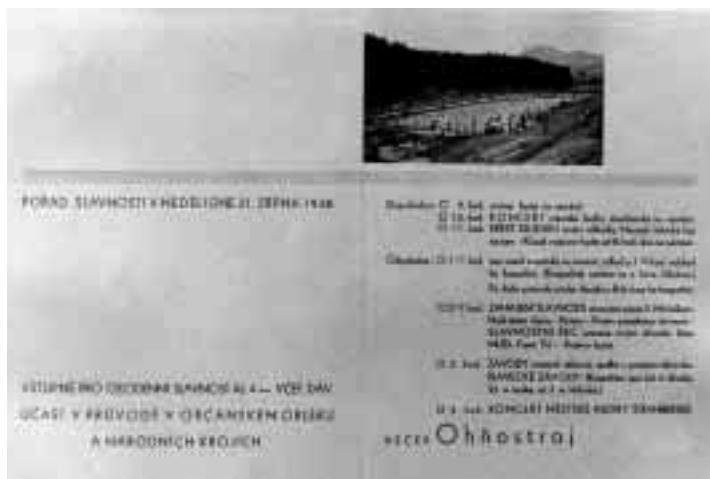
V zápise z jednání zastupitelstva ze dne 17. února 1938 se dočteme, že bod 5 projednával zřízení koupaliště: *Usneseno všemi hlasy postavit letošním rokem koupaliště na obecním pozemku u Libotína... Ze 30 členů zastupitelstva bylo přítomno 29, podepsán starosta Vojt. Michálek.*

Vlastní stavba začala v dubnu, teprve 13. května byla uzavřena smlouva s p. Bohumínským o odprodeji pozemku p. č. 1359 ku zřízení jezu, vodní nádrže pro napájení koupaliště dle architektem zasazených kolíků za celkový obnos 500 Kč...

Slavnostní otevření se konalo v neděli 21. srpna 1938. Z důvodu pracovního zaneprázdnění v tehdejší napjaté politické situaci za pozvání poděkoval, ale nepřijel ministr zdravotnictví a tělovýchovy František Ježek, nepřijel ani pozvaný básník Petr Bezruč. Program oslav byl bohatý.

Taková je pravda o postavení a otevření štramberského koupaliště v roce 1938. Zásluhy našich občanů by neměly být připisovány Němcům. Podobné koupaliště měli tenkrát snad jenom v Opavě.

O rok později, v srpnu a září 1939, začal zpracovávat plány na postavení dřevěné budovy restaurace a šaten novojický architekt Franz Sedlar. Podle jeho projektu byly později postaveny.

Otevření koupaliště se stalo důstojnou oslavou Republiky. Z náměstí šel krojovaný mohutný průvod spolků i jednotlivců, nad průvodem přelétával kluzák — ale bohužel nedoletěl, spadl do pole „za Matýskama“.

MĚSTO ŠTRAMBERK

pořádá v letošním jubilejním roce 20. výročí čsl. republiky

pod protektorátem obr. hejmana vl. rady p. Břetislava Ševce
v N. Jičvě, za účasti posádek a státní strážnické vojsk. kráje

SLAVNOST ODEVZDÁNÍ JUBILEJNÍHO KOUPALIŠTĚ VEŘEJNOSTI

Neděle 21. srpna 1938.

POŘAD SLAVNOSTI:

Dopoledne: O 9. hod. uvítání hostů na náměstě.

O 10. hod. **KONCERT** městské hudby štramberské na náměstě.

O 11. hod. **KŘEST KLUZÁKU** místní odbočky Masarykovy letecké ligy na náměstě.
Klužák vystaven bude od 8. hod. ráno na náměstě.

Odpoledne: O 17.5 hod. start všech účastníků na náměstě; odjíždí o 1.30 hod. odbohou ke koupališti.

Koupaliště nachází se u lesa Libocna. Po úběhu převede přelet klužáka z Bílé hory ke koupališti.

O 2.30 h. **ZAHÁJENÍ SLAVNOSTI** starostou města V. Michálkem. Hlavní státní vlajka. Hymny. Průjev protézara obr. hejmana vl. rady p. Břetisl. Ševce. **SLAVNOSTNÍ REC** proměse místní obvodní lékař MUDr. Frant. Šil. Průjev hostů.

O 3. hod. **ZÁVODY** městních tělocvičných spolků v prostém tělocvičce.

PLAVECKÉ ZÁVODY. (Koupaliště jest 60 m dlouhé, 25 m široké, 47 3 metry hluboké.)

O 4. hod. **KONCERT** městské hudby štramberské. Večer **OHNOSTROJ.**

Vstupné pro občanské státní 4 Kč vč. 4. - vstup v průběhu v občanském oblétku a
náročnosti kroužků. K lípce státní na ústav výstavě slavnosti pro občanské státní.

